

**ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ »**

**ΚΑΡΠΑΝΟΣ ΗΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	8
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	8
1.1 ΕΜΠΟΡΙΟ.....	9
1.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	11
1.3 ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ.....	13
1.4 ΑΣΦΑΛΕΙΑ.....	14
1.5 ΓΕΩΡΓΙΑ.....	16
1.6 ΑΛΙΕΙΑ.....	17
1.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	18
1.8 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ.....	19
1.9 ΕΡΕΥΝΑ.....	20
1.10 ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ.....	21
1.11 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ.....	22
1.12 ΕΝΕΡΓΕΙΑ.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	25
ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	25
2.1 ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	25
2.2 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.....	28
2.3 ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	32
2.3.1 ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	32
2.3.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	36

2.3.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	42
2.3.4 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	52
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020.....	52
3.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020.....	52
3.2 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	54
3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	56
3.4 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	58
3.5 ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ.....	60
3.6 ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ.....	63
3.7 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	65
3.8 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	66
3.9 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	68
3.10 ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ.....	70
3.11 ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ.....	73
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ.....	73
4.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	73
4.2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	76
4.3 Η ΓΝΩΣΗ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	80
4.4 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	84
Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	84

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	84
5.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	87
5.3 ΟΙ ΜΙΚΡΟ-ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	89
5.4 ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	92
4.5 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	95
4.6 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	99
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	103

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι τα αναπτυξιακά υποδείγματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας, περιγράφονται ορισμένα υποδείγματα- στρατηγικές που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο την ανάπτυξη των χωρών, ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το γενικό πλαίσιο στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, όχι μόνο της Ευρώπης, αλλά και των λιγότερο ανεπτυγμένων ηπείρων, όπως είναι η Αφρικανική. Παρουσιάζεται το σχέδιο δράσης, καθώς και οι σημαντικότεροι τομείς στους οποίους αυτό συμβάλλει.

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας, αναλύεται ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που εφαρμόζεται στην χώρα μας, μέσω των πόρων που διατίθενται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και σύμφωνα με τις στρατηγικές που αυτή έχει αναπτύξει. Πρόκειται για τον αναπτυξιακό προγραμματισμό της περιόδου 2014-2020.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, περιγράφεται η στρατηγική για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας σε μία χώρα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ανάγκη για την ανάπτυξη ενός νέου υποδείγματος, το οποίο θα βασίζεται στην ανταγωνιστικότητα των χωρών και την βιωσιμότητα.

Τέλος, ακολουθούν τα απαραίτητα από την πτυχιακή μας εργασία συμπεράσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα αναπτυξιακά υποδείγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποσκοπούν στην βελτίωση συνολικής ανταγωνιστικότητας. Με την έννοια αυτή, επιδιώκεται από τις οικονομίες η επίτευξη διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και ανταγωνιστικότητας κόστους, ώστε να οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να μπορούν να ανταγωνιστούν τις αναπτυγμένες οικονομίες και να μην υποβαθμιστούν σε οικονομίες χαμηλού κόστους που θα ανταγωνίζονται μόνο αναπτυσσόμενες χώρες.¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να προωθήσει τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας και εργάζεται με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και την βελτίωση των συνθηκών ζωής μέχρι το 2015. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος χορηγός στον κόσμο, καθώς προσφέρει πάνω από το μισό των συνολικών ροών αναπτυξιακής βοήθειας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει το 13% των συνολικών ροών αναπτυξιακής βοήθειας μέσω προγραμμάτων που προάγουν τους αναπτυξιακούς στόχους, καθώς και τους τομείς που είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την βιώσιμη ανάπτυξη, όπως είναι οι υποδομές, το κλίμα και η ενέργεια.²

Όσον αφορά τη χώρα μας, μεγάλη πρόκληση για την ελληνική οικονομία συνιστά η επίτευξη της ανταγωνιστικότητας με την προσέλκυση επενδύσεων.

Η συνδρομή των κοινοτικών πλαισίων στήριξης στην ενίσχυση και τόνωση της ελληνικής οικονομίας είναι γνωστή και ιδιαίτερος

1

http://www.liee-ntua.gr/wp-content/uploads/2013/12/Press_17_12_2013_tsak_final.pdf

²Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010). «Η συμβολή της ΕΕ στην υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας».

σημαντική. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

Το ΕΣΠΑ, χωρίς να συνιστά τη μόνη συνταγή υπέρβασης της κρίσης, μπορεί να έχει τη δική του συμβολή στη χάραξη μιας νέας αναπτυξιακής στρατηγικής. Συνεπώς, η σωστή αξιοποίησή του καθίσταται κρίσιμος εθνικός στόχος, ενώ η ανατοποθέτησή του στο νέο οικονομικό περιβάλλον θεωρείται επιβεβλημένη.³

³ http://www.polity.gr/index.php?ID=iLRXY7nZIIW1Vvp9&Rec_ID=122
<http://kafousias.teimes.gr/grgrowth.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στον παρόν κεφάλαιο, περιγράφονται κάποια αναπτυξιακά υποδείγματα που έχουν δημιουργεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και επιχειρούν στην βελτίωση της οικονομίας των χωρών, την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών κάθε χώρας.

Τα αναπτυξιακά υποδείγματα που περιγράφονται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, διακρίνονται με βάση τους διάφορους κοινωνικο – οικονομικούς τομείς στους οποίους ανταποκρίνονται. Οι τομείς αυτοί είναι οι εξής:

- Û Εμπόριο
- Û Περιβάλλον
- Û Κλιματική αλλαγή
- Û Ασφάλεια
- Û Γεωργία
- Û Αλιεία
- Û Κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας
- Û Μετανάστευση
- Û Έρευνα
- Û Κοινωνία της πληροφορίας
- Û Μεταφορές
- Û Ενέργεια ⁴

4

http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r13015_el.htm

1.1 ΕΜΠΟΡΙΟ

Το εμπόριο αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους φορείς ανάπτυξης της οικονομίας μίας χώρας. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι πολλές χώρες βασίζονται οι χώρες εξαρτώνται σημαντικά από το εμπόριο και τους δείκτες που αυτό παρουσιάζει, ώστε να είναι δε θέση να καταπολεμήσουν τα φαινόμενα φτώχειας που εμφανίζονται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια.

Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι παρόλο που το εμπόριο από μόνο του δεν έχει την ικανότητα να επιλύσει τα αναπτυξιακά προβλήματα, το άνοιγμα στον συγκεκριμένο τομέα, αναμένεται να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην στήριξη της αναπτυξιακής στρατηγικής που αναπτύσσεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όσον αφορά την υφιστάμενη κατάσταση στον κλάδο του εμπορίου, το καθεστώς για την πρόσβαση στην αγορά είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό, ειδικότερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Σημειώνεται ωστόσο, ότι ακόμη και σήμερα δημιουργούνται αρκετά προβλήματα τα οποία εμποδίζουν το ελεύθερο εμπόριο, με αποτέλεσμα, στις φτωχότερες χώρες μερίδιο του διεθνούς εμπορίου να βρίσκεται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.

Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες, προκειμένου η ένταξη των φτωχότερων χωρών στην παγκόσμια αγορά να καθίσταται ομαλότερη. Οι πρωτοβουλίες αυτές είναι οι εξής:

α) Η διαπραγμάτευση συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης. Μέσω της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας, βρίσκονται σε στάδιο διαπραγμάτευσης οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης με τις χώρες της

Αφρικής Καραϊβικής Ειρηνικού (ΑΚΕ).⁵ Οι συμφωνίες αυτές αποτελούν μακροχρόνιες εταιρικές σχέσεις και στηρίζονται κυρίως στην ανάπτυξη του εμπορίου, όχι μόνο σε ευρωπαϊκό, αλλά και παγκόσμιο επίπεδο.

β) Το Σύστημα των Γενικευμένων Προτιμήσεων. Το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων εγκρίθηκε το 2005 και χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, παρέχει την μεγαλύτερη σταθερότητα, προβλεψιμότητα και εμπορικές ευκαιρίες στους χρήστες του. Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι στο σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων παρέχονται συμπληρωματικές προτιμήσεις στις χώρες οι οποίες έχουν θέσει σε ισχύ τις κυριότερες διεθνείς συμβάσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα δικαιώματα των εργαζομένων και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

γ) Μέτρα ενίσχυσης του εμπορίου. Τα μέτρα που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την ενίσχυση του εμπορίου στηρίζονται στην αποδέσμευση 2 δισεκατομμυρίων ευρώ σε ετήσια βάση, με στόχο την παροχή βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την αξιοποίηση νέων και υφιστάμενων εμπορικών ευκαιριών.⁶

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, η παροχή βοήθειας και μέτρων ενίσχυσης για το εμπόριο αποτελεί έναν εξαιρετικά σημαντικό και κρίσιμο παράγοντα στο πλαίσιο της ενίσχυσης του εμπορίου. Τα μέτρα που έχουν ληφθεί στοχεύουν στην δημιουργία ανάπτυξης, απασχόλησης και εισοδήματος, συμβάλλοντας με την σειρά τους στην επίτευξη των εξής στόχων: την μείωση του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και την θέσπιση ενός οργανωμένου και χωρίς περιορισμούς, εμπορικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

⁵http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r13015_el.htm

⁶<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

Ολοκληρώνοντας τα μέτρα ενίσχυσης του εμπορίου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι στόχοι που έχουν τεθεί προς αυτήν την κατεύθυνση είναι οι ακόλουθοι:

- Ø Να επιτραπεί στις αναπτυσσόμενες χώρες να χρησιμοποιούν αποτελεσματικότερα το εμπόριο για την προώθηση της οικονομικής ανόδου, της απασχόλησης, της ανάπτυξης και της μείωσης της φτώχειας, καθώς και για να επιτύχουν τους αναπτυξιακούς τους στόχους. Παράλληλα, επιδιώκεται ο περιορισμός των ήδη ανεπτυγμένων χωρών στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων.
- Ø Διευκόλυνση της πρόσβασης των αναπτυσσόμενων χωρών στις διεθνείς αγορές, με τη βελτίωση της ικανότητας προσφοράς και των υποδομών που συνδέονται με το εμπόριο.
- Ø Ενίσχυση των χωρών αυτών, ώστε να είναι σε θέση να υλοποιήσουν τις εμπορικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση, μεταξύ των οποίων και η αγορά εργασίας και οι κοινωνικές προσαρμογές.
- Ø Υποστήριξη της περιφερειακής ολοκλήρωσης.
- Ø Ενίσχυση της ομαλής ενσωμάτωσης των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα.⁷

1.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το περιβάλλον αποτελεί έναν ακόμη τομέα στον οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση αποσκοπεί στο να διατηρήσει την αειφόρο ανάπτυξη μέσω ενός αναπτυξιακού υποδείγματος που υπάρχει προς υλοποίηση.

⁷http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13002_el.htm

Πρόκειται για την στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη.

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι, τα προβλήματα του περιβάλλοντος αποτελούν ζητήματα που έχουν παγκόσμια εμβέλεια, οι λύσεις των οποίων διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Σε αυτό συμβάλλει το γεγονός ότι ο φυσικός πλούτος και η βιοποικιλότητα κάθε χώρας δεν είναι η ίδια με κάποιας άλλης. Παρόλα αυτά χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, στο σύνολό τους, οι αναπτυσσόμενες χώρες απειλούνται άμεσα από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, ενώ σε μία τέτοια περίπτωση, η κατηγορία του πληθυσμού που πλήττεται περισσότερο είναι οι οικογένειες με χαμηλότερα εισοδήματα.

Όσον αφορά την ανανεωμένη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι στόχοι που επιδιώκονται έχουν αντίκτυπο σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα, ενώ παράλληλα, καθοριστική κρίνεται και η συνεργασία των χωρών με εξωτερικούς εταίρους.

Το υπόδειγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον τομέα του περιβάλλοντος παρουσιάζει θετικά αποτελέσματα για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι, τα αποτελέσματα αυτά επιτυγχάνονται συνήθως με έμμεσο τρόπο και είναι τα εξής: διατήρηση της βιοποικιλότητας, η θέσπιση μέτρων για την προστασία των καταναλωτών από τους περιβαλλοντικούς κινδύνους, κ.λπ.

Σημειώνεται επίσης, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει και την παροχή δημόσιων περιβαλλοντικών αγαθών, τα οποία αποτελούν αντικείμενο των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ευνοούν την συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, ώστε να είναι σε

θέση να προσαρμοστούν στις μεταβολές των περιβαλλοντικών προτύπων.⁸

1.3 ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί στην ουσία μία επίπτωση που προέρχεται από τις μεταβολές που προκαλούνται στο περιβάλλον. Όπως συμβαίνει και με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, έτσι και στην περίπτωση των κλιματικών αλλαγών, οι χώρες και τα εισοδήματα που πλήττονται περισσότερο είναι οι αναπτυσσόμενες και ειδικότερα ο πληθυσμός με τα χαμηλότερα επίπεδα εισοδήματος.

Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει πρωτοβουλίες και αναπτύξει στρατηγικές με στόχο τον περιορισμό της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, σε 2°C συγκριτικά με τα προ-βιομηχανικά επίπεδα. Πέρα όμως από την μείωση της μέσης θερμοκρασίας, θα υπάρχουν και κάποια δευτερογενή αποτελέσματα, όπως χαρακτηριστικά είναι οι επενδύσεις σε κατάλληλες τεχνολογίες οι οποίες αναμένεται να συμβάλλουν στην εκπλήρωση των στόχων της κάθε χώρας.

Επιπλέον, καθοριστικής σημασίας είναι και η υιοθέτηση πολιτικών για την διαχείριση των βιοκαυσίμων. Στην περίπτωση των βιοκαυσίμων, τα αποτελέσματα ενδέχεται να έχουν τόσο θετικό, όσο και αρνητικό αντίκτυπο. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην στρατηγική που θα αναπτύσσεται από κάθε χώρα, κυρίως από τις αναπτυσσόμενες. Στις θετικές επιδράσεις εντάσσεται η ικανότητα παραγωγής καυσίμων φιλικών προς το περιβάλλον, ώστε να διατηρείται η περιβαλλοντική κατάσταση κάθε χώρας. Από την άλλη πλευρά, οι

⁸http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13002_el.htm

αρνητικές συνέπειες είναι αρκετές και η πρόβλεψή τους χαρακτηρίζεται καθοριστική για την στρατηγική για την κλιματική αλλαγή και την διατήρηση της βιωσιμότητας. Ενδεικτικά, ως αρνητικές συνέπειες θεωρούνται: ο βαθμός αποψίλωσης των δασών, η απώλεια της γονιμότητας του εδάφους, η διαθεσιμότητα των υδάτινων πόρων, κλπ.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, σήμερα απαιτούνται ακόμη εντονότερες προσπάθειες για την κλιματική αλλαγή. Τα προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας που εφαρμόζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να ενσωματώνουν ολοένα και περισσότερες πρωτοβουλίες σχετικά με το συγκεκριμένο πρόβλημα. Μία τέτοια πρωτοβουλία, αποτελεί η πρόταση από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εγκαθίδρυση μιας παγκόσμιας συμμαχίας για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος μεταξύ αυτής και των αναπτυσσόμενων εταίρων της.⁹

1.4 ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Παρόλο που οι συγκρούσεις μεταξύ των χωρών έχουν μειωθεί αισθητά σε σύγκριση με προηγούμενες περιόδους, η ύπαρξη εσωτερικών εμφυλίων πολέμων χαρακτηρίζεται καταστροφική. Ένας από τους λόγους προσδίδουν αυτό το χαρακτηριστικό είναι ότι, διαπιστώνεται έλλειψη ασφάλειας μεταξύ των ανθρώπων, η οποία στην συνέχεια περιορίζει σημαντικά τις όποιες θεμιτές προσδοκίες τους.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει τα συγκεκριμένα προβλήματα η Ευρωπαϊκή Ένωση, καταβάλλει συνεχώς προσπάθειες για την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των τομέων της ασφάλειας και της ανάπτυξης.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η διασφάλιση της συνοχής μεταξύ της ασφάλειας και της ανάπτυξης αποτελεί μία σημαντική αλλά

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

και δύσκολη διαδικασία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις πιθανές διαρθρωτικές δυσκολίες που συνδέονται με προβλήματα όπως, τα διαφορετικά πλαίσια στα οποία εμφανίζονται, την πολυπλοκότητα της οργάνωσης, κ.λπ.¹⁰

Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια και την ανάπτυξη προσανατολίζονται σήμερα στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών και υποδειγμάτων που θα περιλαμβάνουν χαρακτηριστικά τα εξής:

- ✓ Διενέργεια αναλύσεων και λήψης ενεργειών για την πρόληψη των συγκρούσεων στα προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας.
- ✓ Αντιμετώπιση ειδικών περιπτώσεων σε άμεσο χρόνο.
- ✓ Προώθηση της διαφάνειας και της ισοτιμίας σχετικά με τη διαχείριση των εθνικών πόρων.
- ✓ Υποστήριξη προγραμμάτων αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης.
- ✓ Μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας.
- ✓ Έλεγχος των εξαγωγών όπλων, του παράνομου εμπορίου όπλων μικρού βεληνεκούς και ελαφρών όπλων.
- ✓ Έλεγχος επίσης, των ανθρώπων για την διακίνηση ναρκωτικών και εκρηκτικών υλών.

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι, καθοριστικής σημασίας είναι η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άλλους φορείς, όπως είναι για παράδειγμα, τα Ηνωμένα Έθνη, η Αφρικανική Ένωση, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, λοιπές περιφερειακές οργανώσεις, κλπ.

Κρίνεται λοιπόν σαφές ότι, προκειμένου να επιτευχθεί συντονισμός μεταξύ ασφάλειας και ανάπτυξης, απαιτείται συνεργασία όλων των φορέων. Επιπλέον, θα πρέπει οι αποφάσεις που λαμβάνονται στον τομέα της ασφάλειας να λαμβάνουν υπόψη τους περισσότερο την

¹⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r13015_el.htm

ανάγκη για ανάπτυξη. Κάτι τέτοιο είναι εφικτό με την συστηματική διενέργεια αναλύσεων στα πλαίσια της αναπτυξιακής συνεργασίας, τη βελτίωση της μετάβασης μεταξύ των διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων και τη συνέχιση της δημιουργίας και διατήρησης εταιρικών σχέσεων με τους διάφορους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, καθώς και την κοινωνία των πολιτών.¹¹

1.5 ΓΕΩΡΓΙΑ

Η γεωργία αποτελεί έναν κλάδο της οικονομίας ο οποίος έχει ιδιαίτερη σημασία κυρίως για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Κάτι τέτοιο γίνεται σαφές από το γεγονός ότι η οικονομία των συγκεκριμένων χώρων εξαρτάται άμεσα από την ανάπτυξη της γεωργίας. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι η ανάπτυξη της γεωργίας συμβάλλει και στην μείωση του επιπέδου της φτώχειας για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει πραγματοποιήσει μεγάλες και συχνές προσπάθειες, ώστε να καταστήσει την Κοινή Γεωργική Πολιτική της πιο ανοικτή σε θέματα ανάπτυξης. Μία τέτοια προσπάθεια είναι η επιβολή μηδενικών ή ελάχιστων δασμών στα προϊόντα αγροτικής παραγωγής. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η ευνοϊκότερη πρόσβαση στην κοινοτική αγορά για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ανάλογες πρωτοβουλίες μπορούν να θεωρηθούν η σημαντική πρόοδος που έχει σημειωθεί στις εξαγωγικές επιδοτήσεις, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις για την εναρμόνιση των εσωτερικών γεωργικών αναγκών που αποσκοπούν στην αποτροπή της νόθευσης των τιμών σε σχέση με τις εγχώριες γεωργικές επιδοτήσεις.

Από το 2003 και έπειτα, οι εξαγωγικές επιδοτήσεις και οι εγχώριες επιδοτήσεις που νοθεύουν το εμπόριο παρουσιάζονται ιδιαίτερα

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

περιορισμένες. Ως το 2011, περίπου το 90% των άμεσων πληρωμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έχουν αποσυνδεθεί από την παραγωγή. Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για την γεωργία, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρότεινε την κατάργηση όλων των εξαγωγικών επιδοτήσεων και τη μείωση κατά 70% των εσωτερικών επιδοτήσεων που διαταράσσουν τις συναλλαγές.

Σημειώνεται επίσης ότι, η αναπτυξιακή συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει τη στήριξη της γεωργικής και αγροτικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα στις χώρες της Αφρικανικής ηπείρου. Σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελούν οι συνεχείς πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες για τη θέσπιση και την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας.¹²

1.6 ΑΛΙΕΙΑ

Σημαντικός οικονομικός παράγοντας προς τις παράκτιες χώρες για την εξέλιξη της ανάπτυξής τους αποτελεί η αλιεία, η οποία συμβάλλει δυναμικά και στον τομέα της επισιτιστικής ασφάλειας.

Οι στόλοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτουν την δυνατότητα εισόδου στον θαλασσών των αναπτυσσόμενων χωρών, πλεονέκτημα που παίρνουν από τις Συμφωνίες Αλιευτικής Σύμπραξης. Εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες των θαλάσσιων πόρων που αδυνατούν να διαχειριστούν οι χώρες τους. Στο γεγονός αυτό παίζει καθοριστικό λόγο η αναδιάρθρωση της αλιευτικής πολιτικής που πραγματοποιήθηκε το 2002 και 2004 και ήταν ο συνδετικός κρίκος για την σύνδεση των συμφωνιών των χωρών με τους στόχους ανάπτυξης.

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

Καθοριστικής σημασίας είναι επίσης και η ανάληψη πρωτοβουλιών και υιοθέτηση στρατηγικών, όπως είναι οι εξής: η ποιότητα της αξιολόγησης των αλιευτικών αποθεμάτων και πλεονασμάτων, η ένταξη τους σε θέματα που άπτονται της βιώσιμης ανάπτυξης και της βιοποικιλότητας, ο τρόπος που χρησιμοποιούν σήμερα οι αναπτυσσόμενες χώρες τη χρηματοδοτική συνεισφορά για να αναπτύξουν τις δικές τους αλιευτικές δραστηριότητες, καθώς επίσης και τα μέτρα που λαμβάνονται για την καταπολέμηση της παράνομης λαθραίας και άναρχης αλιείας.¹³

1.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού που ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι φτωχοί εργαζόμενοι αντιπροσωπεύουν το μισό ποσοστό των φτωχών σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ η παιδική εργασία αφορά εκατομμύρια παιδιά. Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της κοινωνικής διάστασης της παγκοσμιοποίησης μπορούν έχουν χαρακτηριστεί ευνοϊκές για τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας.

Η προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της αξιοπρεπούς εργασίας αποτελεί μέρος των υποδειγμάτων της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και της ευρωπαϊκής συναίνεσης για την ανάπτυξη.

Παρά το γεγονός ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν θίγονται άμεσα από την εσωτερική κοινωνική πολιτική και την εσωτερική πολιτική

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

απασχόλησης, οι ενέργειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον εν λόγω τομέα έχουν σημαντικό θετικό αντίκτυπο.

Ο θετικός αντίκτυπος αντικατοπτρίζεται σε δύο διαστάσεις. Πρώτον, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τη διεθνή στρατηγική της για την κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης και της αξιοπρεπούς εργασίας. Η δεύτερη διάσταση είναι ότι, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενσωματώνει προοδευτικά την απασχόληση και τα κοινωνικά θέματα στον διάλογο, στα προγράμματα συνεργασίας και στις εμπορικές σχέσεις της με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Παράδειγμα κοινοτικών ενεργειών για την ανάπτυξη της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας, αποτελεί το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων, ιδιαίτερα όταν οι πρωτοβουλίες του συνδυάζονται με τα αντίστοιχα προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας.¹⁴

1.8 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Η μετανάστευση αποτελεί μία κατάσταση η οποία μπορεί να έχει τόσο θετικό, όσο και αρνητικό αντίκτυπο για κάθε χώρα. Για τον λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχειρεί στην λήψη πρωτοβουλιών και υιοθέτηση στρατηγικών που έχουν ως στόχο την ανάδειξη μόνο των θετικών επιπτώσεων της μετανάστευσης.

Η πρόοδος που έχει σημειωθεί στον τομέα της μετανάστευσης και της ανάπτυξης έχει κριθεί ικανοποιητική. Σε αυτό συμβάλει η εγκαθίδρυση ενός πλαισίου πολιτικής και η διενέργεια συνεχών πολιτικών διαλόγων, τόσο σε περιφερειακό, όσο και εθνικό επίπεδο.

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

Σήμερα, στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της μετανάστευσης και της ανάπτυξης είναι η καθιέρωση ενός πλαισίου πολιτικής, του οποίου τα μέτρα θα έχουν πραγματικό αντίκτυπο.

1.9 ΕΡΕΥΝΑ

Η ικανότητα παραγωγής, απορρόφησης και εφαρμογής νέων γνώσεων είναι παράγοντες που έχουν καθοριστική σημασία στην δημιουργία της διεθνούς ανταγωνιστικότητας μεταξύ των σύγχρονων οικονομιών. Έχει παρατηρηθεί ότι, οι αναπτυσσόμενες χώρες εμφανίζουν συχνά έλλειψη των αναγκαίων ανθρώπινων και θεσμικών πόρων για να αντιμετωπίσουν τα συγκεκριμένα θέματα και να συμβάλλουν στην βιώσιμη ανάπτυξη.

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβάλλει στους αναπτυξιακούς στόχους τους τομείς της έρευνας και της ανάπτυξης με δύο βασικούς τρόπους: ο πρώτος τρόπος είναι ότι, στηρίζει την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων τόσο σε ανεπτυγμένες, όσο και αναπτυσσόμενες χώρες. Ο δεύτερος τρόπος αναφέρεται στην στήριξη ειδικών διεθνών σχεδίων συνεργασίας στα οποία συμμετέχουν ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια και άλλοι σχετικοί φορείς από αναπτυσσόμενες χώρες. Τα σχέδια αυτά συμβάλλουν στη δημιουργία ειδικών γνώσεων και ικανοτήτων σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει στρατηγικές για τους τομείς της έρευνας και της ανάπτυξης, τις οποίες προωθεί μέσω της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Πολιτικής. Η συγκεκριμένη πολιτική συμβάλλει στην ανάπτυξη και αποτελεί τη βάση για αυξημένη συνεργασία μεταξύ των χωρών της Ευρώπης, καθώς και μεταξύ των χωρών της Ευρώπης και της Αφρικής, αναφορικά με τη χρήση των διαστημικών πόρων και την έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ορισμένες από τις πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί μέσω της Ευρωπαϊκής Διαστημικής Πολιτικής και αποτελούν τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας, είναι οι εξής:

- Η πλοήγηση
- η γεωσκόπηση
- οι δορυφορικές επικοινωνίες
- οι επιστήμες

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, το 7^ο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας που υπάρχει προς υλοποίηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση αφορά όλες τις χώρες του κόσμου. Ωστόσο, η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών, παρεμποδίζεται σε μεγάλο βαθμό, λόγω του ανεπαρκούς ανθρώπινου και θεσμικού δυναμικού στον τομέα της επιστήμης και της τεχνολογίας. Σημειώνεται ότι, οι προσπάθειες των χωρών για την ενίσχυση των συγκεκριμένων στόχων, θα πρέπει να στηρίζονται στην αναπτυξιακή συνεργασία και με άλλα μέσα και προγράμματα.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι, η πολιτική της έρευνας και της ανάπτυξης που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσέλκυση ερευνητών υψηλού επιπέδου, έχει αρνητικό αντίκτυπο στις χώρες από τις οποίες αυτοί προέρχονται. Προκειμένου να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο πρόβλημα η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει εφαρμόσει το σύστημα των «διεθνών υποτροφιών επανένταξης» στο πλαίσιο της δράσης Marie Curie, το οποίο αποσκοπεί στο να επιτρέψει στους ερευνητές που επιστρέφουν στη χώρα τους να συνεχίσουν τις ερευνητικές τους δραστηριότητες.

1.10 ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) μπορεί να γίνει αποτελεσματικό εργαλείο ανάπτυξης, μέσω της προώθησης της

ανταγωνιστικότητα, της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής προόδου, και της διάνοιξης νέων διαύλων για την ελεύθερη ροή ιδεών και σκέψεων που μπορούν να προωθήσουν τη δημοκρατία, την ελευθερία του λόγου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ των λαών.

Η ΤΠΕ μπορεί, ωστόσο, να συμβάλει και στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ βορρά-νότου, καθώς και στη δημιουργία μιας κοινωνίας δύο επιπέδων στον τομέα της πληροφορικής.

Η προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας στις αναπτυσσόμενες χώρες προϋποθέτει μια ισορροπημένη προσέγγιση, η οποία θα συνδυάζει, από την μία πλευρά τις ιδιωτικές επενδύσεις στις υποδομές ΤΠΕ και από την άλλη πλευρά, κυβερνητικά μέτρα με σκοπό τη δημιουργία ενός ευνοϊκού ρυθμιστικού περιβάλλοντος και την εξοικείωση της κοινωνίας και του εργατικού δυναμικού με τις ΤΠΕ.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι καθοριστικής σημασίας είναι και ο πολιτικός διάλογος ώστε να στηριχθεί η δημιουργία ικανότητας. Θα πρέπει επίσης να διευρυνθεί η πρόσβαση στα δίκτυα έρευνας και εκπαίδευσης και να ευνοηθεί η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στο 7^ο πρόγραμμα-πλαίσιο όπως ήδη αναφέρθηκε.¹⁵

1.11 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η παροχή μιας αποτελεσματικής και αποδοτικής υποδομής μεταφορών είναι ουσιαστική για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας και αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης. Η προώθηση βιώσιμων μεταφορών συνιστά, συνεπώς, σημαντική πτυχή των

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία καλύπτει όλα τα μέσα μεταφοράς, καθώς και τις υπηρεσίες που εξασφαλίζουν την καλύτερη διακίνηση αγαθών και προσώπων.

Η εσωτερική πολιτική μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επηρεάζει τις αναπτυσσόμενες χώρες με δύο τρόπους: ο πρώτος τρόπος είναι μέσα από την δράση των διεθνών οργάνων για τον καθορισμό διεθνών προτύπων, αεροπορικών συμφωνιών, ή τη συνεργασία σε διεθνή σχέδια όπως το Galileo. Ο δεύτερος τρόπος είναι μέσω της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη υψηλών περιβαλλοντικών και κοινωνικών προτύπων, καθώς και προτύπων ασφαλείας και προστασίας εφαρμοζόμενων στα αεροσκάφη, τα πλοία και τα χερσαία οχήματα που εισέρχονται στο έδαφός της, καθώς και στους δικούς της στόλους.

1.12 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η ηλεκτροδότηση και η διαθεσιμότητα καθαρών καυσίμων αποτελούν δύο παράγοντες που έχουν την ικανότητα να βελτιώσουν αισθητά τις συνθήκες υγιεινής, καθώς και το βιοτικό επίπεδο δύο δισεκατομμυρίων ανθρώπων παγκοσμίως, που βασίζονται στα παραδοσιακά βιοκαύσιμα για το μαγείρεμα και δεν έχουν πρόσβαση σε σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει διάφορες σημαντικές πρωτοβουλίες για να στηρίξει την παροχή κατάλληλων, προσιτών και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι πιο αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες είναι οι εξής:

- Η πρωτοβουλία στον τομέα της ενέργειας για την εξάλειψη της φτώχειας και την αειφόρο ανάπτυξη.

ü Η εταιρική σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης και Αφρικής για τις υποδομές, καθώς και η εταιρική σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης - Αφρικής για την ενέργεια.

Η νέα ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη, έχει ως στόχο να εξασφαλίσει βιώσιμες, ασφαλείς και ανταγωνιστικές πηγές ενέργειας σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ενοποίηση των ευρωπαϊκών πολιτικών στον τομέα της ενέργειας, προς όφελος όλων των χωρών. Αποτέλεσμα των παραπάνω ενεργειών θα είναι, οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαφοροποίηση της προμήθειας ενέργειας και την ανάπτυξη τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, οι οποίες θα βασίζονται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ολοκληρώνοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι, η αντιμετώπιση θεμάτων που άπτονται με τομείς όπως, το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή και η πρόσβαση των φτωχών στις υπηρεσίες ενέργειας, κρίνεται καθοριστική για τη συνολική επιτυχία των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στις αναπτυσσόμενες χώρες στον τομέα της ενέργειας.

16

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη βασίζεται στις αρχές της αποτελεσματικότητας της βοήθειας, του συντονισμού με τα κράτη μέλη και τους διεθνείς παράγοντες, καθώς επίσης και της συνοχής των πολιτικών των ευρωπαϊκών χωρών με τους αναπτυξιακούς στόχους.¹⁷

2.1 ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από το γενικό πλαίσιο ανάπτυξης, επιδιώκει να συμβάλει στην ταχύτερη επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας μέχρι το 2015.

Μέχρι σήμερα, η πρόοδος που έχουν σημειώσει οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν είναι ομοιόμορφη και παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις σε ορισμένους τομείς και ορισμένες περιοχές. Χαρακτηριστικό παραδείγματα αποτελούν οι εντατικότερες προσπάθειες για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση για όλους, καθώς και την πρόσβαση στο νερό. Ωστόσο, έχει διαπιστωθεί ότι περίπου 1,4 δισεκατομμυρίων ανθρώπων εξακολουθούν να ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, ενώ το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού σήμερα, υποσιτίζεται.

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αύξηση της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας, προσφέροντας μέχρι το 0,7% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος της το 2015. Η δέσμευση αυτή θα πρέπει να πραγματοποιηθεί, παρά τις δυσκολίες που έχουν παρουσιαστεί

¹⁷http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/index_el.htm

τα τελευταία χρόνια και την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προτείνει μία σειρά από ενέργειες, οι οποίες είναι οι εξής:

- Κατάρτιση ετήσιων σχεδίων δράσης για τη βελτιστοποίηση της υλοποίησης της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας.
- Ενίσχυση του μηχανισμού λογοδοσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση την αξιολόγηση της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας.
- Θέσπιση εθνικής νομοθεσίας για τον καθορισμό των στόχων στον τομέα της αναπτυξιακής βοήθειας.

Επιπλέον, η Επιτροπή επιδιώκει την συνεργασία και με άλλους διεθνείς χορηγούς, ώστε να αυξήσουν και οι ίδιοι τη συμβολή τους στο πρόγραμμα αναπτυξιακής βοήθειας που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αναγκαίο να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής βοήθειας και το συντονισμό των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Για τον λόγο αυτό έχει προταθεί μία σειρά από ενέργειες, όπως είναι οι εξής:

A) σταδιακή χρήση ενός κοινού πλαισίου και ενός ενιαίου κύκλου προγραμματισμού για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της.

B) δημιουργία λειτουργικού πλαισίου για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας, τον καταμερισμό εργασίας, τη διαφάνεια των χρηματοδοτήσεων, την αμοιβαία λογοδοσία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναπτυσσόμενων χωρών.

Γ) ενθάρρυνση των άλλων χορηγών να ακολουθήσουν τις αρχές αποτελεσματικότητας της βοήθειας.

Στην συνέχεια της παρούσας ενότητας παρουσιάζεται το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιτάχυνση της επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Τα μέτρα που έχουν προταθεί για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας είναι τα ακόλουθα:

- Ø Εστίαση κατά προτεραιότητα στις χώρες και του πληθυσμούς που παρουσιάζουν την μεγαλύτερη καθυστέρηση, συμπεριλαμβανομένων των χωρών σε κατάσταση αστάθειας και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
- Ø Εστίαση στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη καθυστέρηση και τη βελτίωση του αντίκτυπου των ευρωπαϊκών τομεακών πολιτικών. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της επισιτιστικής ασφάλειας και της ισότητας των δύο φύλων.
- Ø Ενθάρρυνση της οικειοποίησης των αναπτυξιακών στόχων από τις άλλες χώρες-εταίρους, κυρίως μέσω της ενσωμάτωσης των στόχων αυτών στις δικές τους αναπτυξιακές στρατηγικές, καθώς επίσης και μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των στατιστικών δεδομένων.
- Ø Έγκριση προγράμματος εργασίας για τη συνοχή των αναπτυξιακών πολιτικών σχετικά με το σύνολο των ευρωπαϊκών πολιτικών που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις χώρες εταίρους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στους βασικούς τομείς του εμπορίου και των οικονομικών, της κλιματικής αλλαγής, της επισιτιστικής ασφάλειας, της μετανάστευσης και της ασφάλειας.
- Ø Προώθηση της κινητοποίησης των εγχώριων πόρων, ιδιαίτερα μέσω μιας βελτιωμένης εθνικής και διεθνούς φορολογικής διακυβέρνησης καθώς επίσης μέσω της ενίσχυσης των συστημάτων φορολόγησης των χωρών εταίρων.
- Ø Προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και του εμπορίου για την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.
- Ø Εντοπισμός και προώθηση καινοτόμων πόρων χρηματοδότησης, μέσω συμπράξεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με στόχο

την εξασφάλιση σταθερού εισοδήματος για τη βιώσιμη ανάπτυξη και για τις φτωχότερες και πιο επισφαλείς χώρες.

- Ø Στήριξη των στρατηγικών προσαρμογής και μετριασμού των κλιματικών αλλαγών στις χώρες-εταίρους, με βασικότερους στόχους τη συνεργασία, την έρευνα και την πρόσβαση στις πράσινες τεχνολογίες.
- Ø Δημιουργία συνθηκών μακροπρόθεσμης ασφαλείας, καθώς οι περισσότερες χώρες που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην επίτευξη των αναπτυξιακών τους στόχων βρίσκονται σε κατάσταση αστάθειας λόγω ένοπλων συρράξεων.
- Ø Νέα ώθηση της διαδικασίας μεταρρύθμισης της αρχιτεκτονικής της διεθνούς διακυβέρνησης με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της νομιμότητας της διαδικασίας. Κάτι τέτοιο θα μπορεί να επιτευχθεί χάρη στη βελτίωση της συμμετοχής των φτωχότερων χωρών, των οποίων τα συμφέροντα τίθενται συχνά στο περιθώριο.

Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να υλοποιηθούν από το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παρακολούθηση και η χρηματοδότηση του σχεδίου δράσης αποτελεί βασικό καθήκον της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁸

2.2 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΜΕΣΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μέσα από το συγκεκριμένο υπόδειγμα καθιερώνεται ένα χρηματοδοτικό μέσο το οποίο αποσκοπεί στην προαγωγή της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις τρίτες χώρες. Το

¹⁸http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/dv0014_el.htm

παρόν υπόδειγμα, αντικαθιστά την προηγούμενη Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Η βοήθεια που παρέχεται στο πλαίσιο του εν λόγω αναπτυξιακού υποδείγματος έχει τους ακόλουθους στόχους:

- ✓ Την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στις χώρες και περιφέρειες όπου αυτά απειλούνται περισσότερο.
- ✓ Τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών που είναι ενεργή στον τομέα της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, της δράση της υπέρ της ειρηνικής συμφιλίωσης συγκεκριμένων συμφερόντων, της λειτουργία της όσον αφορά την πολιτική εκπροσώπηση και συμμετοχή.
- ✓ Τη στήριξη σε δράσεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, στους τομείς που καλύπτονται από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές.
- ✓ Την ενίσχυση του διεθνούς και περιφερειακού πλαισίου για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δικαιοσύνης, του κράτους δικαίου και της προώθησης της δημοκρατίας.
- ✓ Την προώθηση της εμπιστοσύνης στις δημοκρατικές εκλογικές διαδικασίες, με την αύξηση της αξιοπιστίας και διαφάνειάς τους, ιδίως μέσω της παρατήρησης εκλογών.¹⁹

Με σκοπό να μπορούν επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι στόχοι, η κοινοτική βοήθεια υποστηρίζει τις ακόλουθες δράσεις:

A) προώθηση της συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και των διαδικασιών εκδημοκρατισμού, μέσω οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ορισμένα παραδείγματα είναι η προώθηση των ελευθεριών του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, η ελευθερία

¹⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/114172_el.htm

γνώμης και έκφρασης, η ενίσχυση του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος, η ίση προώθηση ανδρών και γυναικών, η ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή, κλπ.

Β) προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που έχουν διακηρυχθεί στην παγκόσμια διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου, καθώς και σε άλλα διεθνή μέσα σχετικά με το θέμα αυτό, κυρίως μέσω οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Για να εξασφαλιστεί η συνέπεια και η αποτελεσματικότητα της βοήθειας, η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει τον στενό συντονισμό μεταξύ των δραστηριοτήτων της και εκείνων των κρατών μελών. Επιπλέον, η βοήθεια στην οποία στοχεύει το συγκεκριμένο υπόδειγμα, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινοτική πολιτική που αφορά την αναπτυξιακή συνεργασία καθώς και την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της.

Η παροχή της βοήθειας για την προαγωγή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υλοποιείται μέσω μίας σειράς διαδικασιών, όπως είναι οι ακόλουθες:

- Η εφαρμογή εγγράφων στρατηγικής, που προσδιορίζουν τις προτεραιότητες της Κοινότητας, τη διεθνή κατάσταση και τις δραστηριότητες των κυριότερων εταίρων.
- Η υλοποίηση ετήσιων προγραμμάτων δράσης, που βασίζονται στα έγγραφα στρατηγικής και στις ενδεχόμενες αναθεωρήσεις τους.
- Λήψη ειδικών μέτρων, τα οποία δεν προβλέπονται στα έγγραφα στρατηγικής και μπορούν να εκδοθούν από την Επιτροπή.
- Επιπρόσθετη λήψη μέτρων, με τα οποία η Επιτροπή μπορεί να χορηγεί μικρές επιδοτήσεις σε υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκειμένου να ανταποκριθεί σε επείγουσες ανάγκες προστασίας.

Στο πλαίσιο του παρόντος υποδείγματος, επιλέξιμες ενέργειες προς χρηματοδότηση είναι: α) η δημιουργία οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, β) οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, γ) τα εθνικά, περιφερειακά και διεθνή κοινοβουλευτικά σώματα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το προτεινόμενο μέτρο δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί δυνάμει σχετικού μέσου κοινοτικής εξωτερικής βοήθειας, δ) οι περιφερειακές και διεθνείς διακυβερνητικές οργανώσεις, ε) τα φυσικά πρόσωπα, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη των στόχων του κανονισμού, με την καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι, η ενίσχυση που προβλέπεται σύμφωνα με το μέσο μπορεί να λάβει τις ακόλουθες μορφές:

- έργα και προγράμματα
- επιχορηγήσεις που προορίζονται για χρηματοδότηση έργων που υποβάλλονται από διεθνείς και περιφερειακές διακυβερνητικές οργανώσεις
- μικρές επιχορηγήσεις σε υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- επιχορηγήσεις για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και του Διευρωπαϊκού Διαπανεπιστημιακού Κέντρου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εκδημοκρατισμού (CIUE)
- πόρους για τις αποστολές παρακολούθησης των εκλογών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δημόσιες συμβάσεις²⁰

²⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/114172_el.htm

2.3 ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

2.3.1 ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Μέσα από το πρόγραμμα διακυβέρνησης και ανάπτυξης, στόχος είναι η εξεύρεση λύσεων κατάλληλα προσαρμοσμένων σε διάφορα πλαίσια. Τα πλαίσια αυτά μπορεί να είναι τα εξής:

A) η ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας και η αύξηση της συμμετοχής των χωρών-εταίρων στην εκπόνηση και εφαρμογή των κατάλληλων προγραμμάτων και μεταρρυθμίσεων.

B) η προώθηση της συνέργιας και της συνεκτικότητας μεταξύ των διαφόρων μέσων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γ) η διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του συντονισμού των διαφόρων χορηγών βοήθειας

Δ) η προώθηση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου.

Το παρόν υπόδειγμα, συνιστά μια προσέγγιση κατά περίπτωση, βάσει των ιδιομορφιών κάθε αναπτυσσόμενης χώρας. Για τον λόγο αυτό, διακρίνονται τρεις διαφορετικές περιπτώσεις προσεγγίσεων. Πρόκειται για τις αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις, τις δύσκολες εταιρικές σχέσεις και τις μεταπολεμικές καταστάσεις.

Οι αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις

Όπως και οι περισσότεροι χορηγοί βοήθειας, η Επιτροπή παρέχει τη στήριξή της, κατά προτεραιότητα, στις χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις για να είναι η ενίσχυση όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη. Στις αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις, οι κυβερνήσεις δεσμεύονται όσον αφορά την επίτευξη αναπτυξιακών στόχων και στόχων που αφορούν την ορθή διακυβέρνηση, στο πλαίσιο που έχει καθοριστεί σε

διεθνές επίπεδο. Ακόμη και αν οι θεσμικές ικανότητες είναι πολύ περιορισμένες, αυτό που λαμβάνεται υπόψη είναι η ύπαρξη πολιτικής δέσμευσης στο πλαίσιο μιας μεταρρυθμιστικής διαδικασίας.

Οι προτεραιότητες της δράσης της αφορούν κυρίως τις ακόλουθες ενέργειες:

- ✓ Τον συνεχή και αποτελεσματικό διάλογο με τις χώρες αυτές.
- ✓ Την ενίσχυση της δημοκρατικής διακυβέρνησης, τη συμμετοχή των πολιτών και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.
- ✓ Την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ✓ Την ενίσχυση της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της αποτελεσματικότητας των κρατικών οργάνων.
- ✓ Τη βελτίωση της ικανότητας της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχει στις διαδικασίες και στις συζητήσεις που οδηγούν στη χάραξη των πολιτικών.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι παράδειγμα αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων αποτελούν, οι Μεσογειακές χώρες, ορισμένες αφρικανικές χώρες, καθώς επίσης και χώρες της Ανατολικής και της Κεντρικής Ευρώπης.

Οι δύσκολες εταιρικές σχέσεις

Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισημαίνει ότι οι χορηγοί δεν θα πρέπει να εγκαταλείψουν τις δυσκολότερες εταιρικές σχέσεις που χαρακτηρίζονται από κυβέρνηση που δεν αναλαμβάνει δέσμευση για τη μείωση της φτώχειας, την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Στις περιπτώσεις αυτές, η συνεργασία για την ανάπτυξη χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα δύσκολη και σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί να αναστέλλεται. Οι πληθυσμοί των ιδιαίτερα ευάλωτων χωρών δεν πρέπει

να πληρώνουν το τίμημα της έλλειψης δέσμευσης εκ μέρους των κυβερνήσεων τους. Η απομόνωση των χωρών αυτών ενδέχεται να ευνοήσει τον εξτρεμισμό και την τρομοκρατία, χωρίς να αναφερθούν οι ενδεχόμενες επιπτώσεις σε περιφερειακό επίπεδο. Η κατάρρευση μιας χώρας θα καταστήσει δυσκολότερη και δαπανηρότερη την αναθέρμανση της διαδικασίας μακροπρόθεσμα.

Όλα αυτά τα στοιχεία συνηγορούν κατά της πλήρους απόσυρσης των χορηγών από τις χώρες αυτές. Οι χορηγοί βοήθειας θα πρέπει λοιπόν να αναζητήσουν σημεία επαφής και προσεγγίσεις για τη συνεργασία με τις χώρες αυτές, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν ριζικά τα προβλήματα αυτά, τα οποία συχνά οφείλονται σε κακή διακυβέρνηση λόγω της φτώχειας.

Οι προτεραιότητες δράσης για τις δύσκολες εταιρικές σχέσεις, αφορούν τις εξής ενέργειες:

- την παροχή ανθρωπιστικής και επισιτιστικής βοήθειας
- τη στήριξη των δραστηριοτήτων της κοινωνίας των πολιτών
- τη διεξαγωγή διαλόγου με τις αρχές προκειμένου να εξεταστούν τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την εξέλιξη της κατάστασης προς μια αποτελεσματικότερη εταιρική σχέση
- την ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών σε διεθνές ή περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την εξεύρεση βιώσιμης λύσης για τις δυσκολίες ή την κρίση.

Μεταπολεμικές καταστάσεις

Πρόκειται για περιπτώσεις στις οποίες, τα κρατικά θεσμικά όργανα σε μια μεταπολεμική κατάσταση είτε δεν λειτουργούν είτε δεν υφίστανται καν. Οι χώρες που εξέρχονται από μια σύγκρουση έχουν συχνά την τάση να ξαναρχίσουν τις εχθροπραξίες. Σύμφωνα με

εκτιμήσεις, 50% των χωρών που εξέρχονται από μια σύγκρουση είναι δυνάμει εμπόλεμες χώρες. Στην περίπτωση αυτή, είναι απαραίτητη η ταχεία δέσμευση των χορηγών βοήθειας.

Οι προτεραιότητες δράσης στο πλαίσιο των μεταπολεμικών καταστάσεων, αφορούν τις εξής ενέργειες:

- ✓ τον εντοπισμό των βαθύτερων αιτίων της σύγκρουσης και τη βούληση για την εξεύρεση λύσης
- ✓ τη λήψη μέτρων για τη συμφιλίωση
- ✓ τη σύνδεση της επείγουσας βοήθειας, της ανασυγκρότησης και της ανάπτυξης σε μακροπρόθεσμη βάση
- ✓ την παροχή ουδέτερης ανθρωπιστικής βοήθειας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα χωρών που βιώνουν μεταπολεμικές καταστάσεις και εντάσσονται στην συγκεκριμένη κατηγορία είναι η Γουατεμάλα και η Ρουάντα.

Γενικό πλαίσιο

Η στήριξη της διακυβέρνησης αποτελεί πλέον βασικό εργαλείο των αναπτυξιακών ενισχύσεων κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Το στοιχείο αυτό έχει ενσωματωθεί στα προγράμματα συνεργασίας της Επιτροπής.

Πρόκειται για μια έννοια με πολλές πτυχές. Παρόλο που δεν υπάρχει κανένας σαφής ορισμός της διακυβέρνησης, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται κατά κανόνα για να προσδιορίσει τα στοιχεία που συγκροτούν τον κοινωνικό ιστό: τους κανόνες, τις διαδικασίες και τη συμπεριφορά, μέσω των οποίων εκφράζονται τα συμφέροντα, γίνεται η διαχείριση των πόρων και ασκείται η εξουσία στην κοινωνία. Συνεπώς, η ποιότητα της διακυβέρνησης αποτελεί συχνά συνάρτηση της ικανότητας

ενός κράτους να παρέχει στους πολίτες του τις βασικές υπηρεσίες που επιτρέπουν να μειωθεί η φτώχεια και να προωθηθεί η ανάπτυξη.

Η συμφωνία του Κοτονού περιλαμβάνει δέσμευση όσον αφορά τη χρηστή διακυβέρνηση και αποτελεί, για το λόγο αυτό, εργαλείο αναφοράς για τις υπόλοιπες συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις τρίτες χώρες. Ο τακτικός διάλογος και η συμμετοχή των μη κρατικών φορέων αποτελούν μέρος της διαδικασίας αυτής.²¹

2.3.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς για τη βιώσιμη ανάπτυξη, κυρίως για αυτούς που η ανισότητα είναι περισσότερο έντονη στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι τομείς αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

- Της απασχόλησης και των οικονομικών δραστηριοτήτων, για τον λόγο ότι οι περισσότερες γυναίκες εργάζονται σε άτυπους κλάδους, με χαμηλό εισόδημα και παραγωγικότητα, δυσχερείς συνθήκες εργασίας και περιορισμένη ή μη υπάρχουσα κοινωνική πρόνοια.
- Της διακυβέρνησης, για τον λόγο ότι, σε αρκετές χώρες οι γυναίκες είναι περιθωριοποιημένες όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων. Για να προστατευθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών, η νομοθεσία η οποία διασφαλίζει την ισότητα των δικαιωμάτων των φύλων πρέπει να τεθεί πράγματι σε εφαρμογή.

²¹http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r12524_el.htm

- Της πρόσβασης στην εκπαίδευση, όπου οι διακρίσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών συνδέονται κυρίως με τα καθημερινά οικιακά καθήκοντα που επιβάλλονται στις γυναίκες.
- Του τομέα της υγείας, γιατί οι γυναίκες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις βασικές υγειονομικές υπηρεσίες, ειδικότερα όσον αφορά την αναπαραγωγή και τη σεξουαλική ζωή.
- Της βίας κατά των γυναικών.

Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει ότι πραγματοποιήθηκαν σημαντικές πρόοδοι για την επίτευξη της ισότητας των φύλων στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη. Ωστόσο, η Επιτροπή τονίζει ότι παραμένουν ακόμη ορισμένα ζητήματα προς επίλυση, αναφορικά με την ισότητα και την ανάπτυξη. Τα ζητήματα αυτά αφορούν:

α) την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, ειδικότερα στην περίπτωση της κατάργησης των ανισοτήτων μεταξύ κοριτσιών και αγοριών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

β) η ύπαρξη εμποδίων πολιτιστικής και κοινωνικής φύσεως, που σχετίζονται με τις παραδοσιακές κοινωνικές δομές οι οποίες δεν ευνοούν την τροποποίηση της παραδοσιακής κατανομής της εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών

γ) την πλήρη ένταξη της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στις στρατηγικές που αφορούν τις χώρες και κατά την εφαρμογή της συνεργασίας για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην συνέχεια της παρούσας πτυχιακής εργασίας περιγράφονται οι στόχοι της στρατηγικής για την ισότητα και την ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Οι βασικοί στόχοι είναι δύο και είναι οι ακόλουθοι.

Ο πρώτος στόχος της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ένταξης των θεμάτων που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων. Αυτό περιλαμβάνει ενέργειες που περιστρέφονται γύρω από τρεις άξονες, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Σε πολιτικό επίπεδο, η Επιτροπή υπογραμμίζει τη σημασία συζήτησης των θεμάτων ισότητας των φύλων σε υψηλότερο επίπεδο με τις χώρες εταίρους
- Στη συνεργασία για την ανάπτυξη, η Επιτροπή προτείνει: α) να καθιερωθεί ένας αποτελεσματικός διάλογος μεταξύ των κυριότερων παραγόντων κατά την ετοιμασία των στρατηγικών που αφορούν τις «χώρες» και των προγραμμάτων ενίσχυσης, β) να λειτουργήσουν οι μηχανισμοί αμοιβαίας ενίσχυσης της υπευθυνότητας, γ) να χρησιμοποιούνται οι επιλεγμένοι δείκτες απόδοσης, δ) να συσχετισθεί η χορήγηση χρηματοδοτικών κινήτρων με τους δείκτες λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των φύλων.
- Σε επίπεδο ενίσχυσης των θεσμικών πλαισίων, η Επιτροπή συστήνει να χρησιμοποιούνται πρακτικά μέσα κατά τις φάσεις εκτίμησης και εφαρμογής. Άλλωστε, τονίζει την αναγκαιότητα δυνατότητας, στις χώρες εταίρους και στο αντίστοιχο προσωπικό, αποτελεσματικότερης πρόσβασης στην ενημέρωση και στις ορθές πρακτικές καθώς και κατάρτιση σχετική με τα προβλήματα ισότητας των φύλων.

Ο δεύτερος στόχος είναι ο αναπροσανατολισμός των ειδικών δράσεων στις χώρες εταίρους προκειμένου να ενθαρρυνθεί η χειραφέτηση των γυναικών. Η Επιτροπή έχει καθιερώσει τους ακόλουθους τομείς δράσης:

- Τη διακυβέρνηση: ειδικότερα, την πολιτική χειραφέτηση των γυναικών, την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την

εκπόνηση δεικτών για τη μέτρηση των διακρίσεων μεταξύ των φύλων, την αξιοποίηση του ρόλου των γυναικών.

- Την απασχόληση και τις οικονομικές δραστηριότητες: ιδιαίτερα την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής χειραφέτησης των γυναικών καθώς και την ισότητα της αντιμετώπισης ανδρών και γυναικών μεταξύ των εργαζομένων, την ανάλυση του προϋπολογισμού που διατίθεται για το θέμα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών με βάση την προοπτική ισότητας των φύλων.
- Την παιδεία: κυρίως την κατάργηση της πληρωμής δικαιωμάτων σχολικής εγγραφής, τη θέσπιση μέτρων παρότρυνσης για την υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση των κοριτσιών, τη βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος, τη συνειδητοποίηση της ισότητας των φύλων μεταξύ των εφήβων καθώς και τον αλφαριθμητισμό των ενηλίκων.
- Την υγεία: ειδικότερα, την προώθηση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας για τις φτωχές γυναίκες και την προστασία της σεξουαλικής υγείας και της αναπαραγωγής. Παράδειγμα τέτοιων συστημάτων αποτελούν οι εκστρατείες πρόληψης του ιού HIV/SIDA και η κατάρτιση των παραδοσιακών μαιών ώστε να μειωθεί η μητρική και παιδική θνησιμότητα στις αγροτικές περιοχές.
- Την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών: ιδιαίτερα τη μεταρρύθμιση της σχετικής νομοθεσίας, την προστασία των θυμάτων, την ευαισθητοποίηση των μαζικών μέσων ενημέρωσης καθώς και την εκπαίδευση και την κατάρτιση του στρατιωτικού και δικαστικού προσωπικού.

Όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής για την ισότητα των φύλων και την ανάπτυξη, η Επιτροπή τονίζει τη σημασία της ορθότητας

των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη από τις ίδιες τις γυναίκες δικαιούχους, μέσω της συμμετοχής τους στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και στις οργανώσεις με κοινοτική βάση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει ειδικότερα να ενθαρρύνει την ανάδειξη των οργανώσεων οι οποίες υποστηρίζουν την ισότητα των φύλων εκεί όπου δεν υφίστανται και να διασφαλίσει την ενθάρρυνση των ικανοτήτων των ήδη υφιστάμενων οργανώσεων.

Η χρηματοδότηση της ενίσχυσης οφείλει να καταβάλλεται βάσει των βελτιώσεων των δεικτών μέτρησης των διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Άλλωστε, το μέγεθος του προβλήματος διακρίσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών πρέπει να ενσωματωθεί στην εκπόνηση των προϋπολογισμών των χωρών εταίρων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Για να γίνει αυτό, είναι απαραίτητο να καθορισθούν νέες προτεραιότητες στον τομέα των δαπανών, να αναπρογραμματιστούν τα προγράμματα στο πλαίσιο των τομέων, προκειμένου να διασφαλισθεί η ισότητα των δύο φύλων καθώς και να ελεγχθούν τα έσοδα και οι δημόσιες δαπάνες.

Οι εθνικές στρατηγικές μείωσης της φτώχειας πρέπει να αναλύσουν την κατάσταση μιας χώρας στον τομέα της ισότητας ανδρών και γυναικών ώστε να καταστούν κατανοητές όλες οι συνέπειές της για την οικονομική ανάπτυξη και τη φτώχεια. Η Επιτροπή τονίζει ότι αυτές οι εθνικές στρατηγικές θα πρέπει να αποδεχθούν μια ευρύτερη έννοια της φτώχειας, πέρα από την έλλειψη χρηματοδοτικών πόρων. Θα πρέπει άλλωστε να αποδεχθούν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών κατά τη διατύπωση και την παρακολούθηση των στρατηγικών.

Τέλος, η Επιτροπή τονίζει τη σημασία του συντονισμού και της εναρμόνισης μεταξύ των κρατών μελών, μέσω τακτικών συνεδριάσεων και της ανταλλαγής ορθών πρακτικών. Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την συνέχιση προγραμμάτων για την ισότητα των φύλων σε

περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, υπογραμμίζοντας ιδιαίτερα τη σημασία της πέρα από τους τομείς της υγείας και της παιδείας.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει ειδικές δράσεις για την επιτυχή υλοποίηση των στρατηγικών της. Οι τομείς στους οποίους πραγματοποιούνται ενέργειες για την ισότητα των φύλων και την ανάπτυξη είναι οι ακόλουθοι:

- Σχεδιασμός περιφερειακών και εθνικών στρατηγικών που θα αποσκοπούν: στην εκπόνηση συμπληρωματικών κατευθυντήριων γραμμών για τον προγραμματισμό, στη συστηματική αξιολόγηση των στρατηγικών ανά χώρα και των περιφερειακών στρατηγικών από πλευράς ισότητας των δύο φύλων, καθώς και στην προσαρμογή των στρατηγικών σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων, στη θέσπιση εταιρικών σχέσεων με τις αρμόδιες διεθνείς οργανώσεις που έχουν μεγάλη πείρα στην ένταξη των θεμάτων ισότητας των φύλων στα προγράμματα.
- Πολυετή θεματικά προγράμματα στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών προοπτικών, που μπορούν να στηρίξουν την ισότητα των φύλων στους τομείς των ανθρωπίνων πόρων, του περιβάλλοντος και της ασφάλειας των τροφίμων.
- Άλλα χρηματοδοτικά μέσα για τη στήριξη της ισότητας των φύλων, με σημαντικότερα, το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου και το μέσο σταθερότητας.²²

²²http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13005_el.htm

2.3.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Το πρόγραμμα δράσης, για την αντιμετώπιση της έλλειψης ανθρώπινων πόρων στον τομέα της υγείας (RHS) στις αναπτυσσόμενες χώρες, προβλέπει ενέργειες σε τρία επίπεδα. Πρόκειται για το εθνικό, το περιφερειακό, καθώς και το παγκόσμιο επίπεδο. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται το σχέδιο δράσης και το υπόδειγμα που αναπτύσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε κάθε επίπεδο χωριστά.

Δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο

Σε εθνικό επίπεδο, το πρόγραμμα δράσης επιδιώκει την επίτευξη πέντε στόχων:

A) Συμβολή στον πολιτικό και στρατηγικό διάλογο και στον προγραμματισμό σε εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, η Επιτροπή προτείνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση τις εξής δράσεις:

- να υπογραμμίσει τις αρνητικές συνέπειες της έλλειψης ανθρώπινων πόρων όσον αφορά την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας.
- να εξετάσει τα προβλήματα που σχετίζονται με την παροχή περισσότερο δίκαιων και προσαρμοσμένων στις ανάγκες υπηρεσιών υγείας.
- να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός μηχανισμού που θα συνδέει στενότερα τη μακροπρόθεσμη δημοσιονομική υποστήριξη με την επιτελούμενη πρόοδο όσον αφορά τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας.

- να ενισχύσει τη διαχείριση, τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση του ανθρώπινων πόρων, κυρίως μέσω του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών.

B) Ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους μέσω:

- της αξιολόγησης των δεξιοτήτων του ανθρώπινων πόρων και της απαιτούμενης ισορροπίας ανάμεσα στα δύο φύλα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις.
- της ενίσχυσης της ικανότητας κατάρτισης σε εθνικό επίπεδο και της εγκαθίδρυσης δεσμών μεταξύ ιδρυμάτων.
- της υποστήριξης των προγραμμάτων δημιουργίας συνδέσμων μεταξύ των επαγγελματικών οργανώσεων και των εποπτικών αρχών.

Γ) Μεταρρύθμιση των δημοσίων υπηρεσιών και βελτίωση των γενικών και ειδικών όρων παροχής υπηρεσιών, για την εξασφάλιση πρόσβασης σε υπηρεσίες για τους φτωχούς και περιθωριοποιημένους και για τη συγκράτηση των εργαζομένων στον τομέα της υγείας μέσω της βελτίωσης του περιβάλλοντος εργασίας και των μισθών.

Δ) Καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης που έχουν επιδεινώσει την έλλειψη ανθρώπινων πόρων και αυξήσει τον φόρτο εργασίας των συστημάτων υγείας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το πρόγραμμα δράσης προβλέπει την υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση της ενσωμάτωσης της στρατηγικής «Αντιμετώπιση, κατάρτιση και συγκράτηση» του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας στις εθνικές στρατηγικές υγείας και τη συνέχιση παροχής υποστήριξης στο Παγκόσμιο Ταμείο για την καταπολέμηση του AIDS, της φυματίωσης και της ελονοσίας.

E) Προώθηση της ισότητας ανδρών-γυναικών στην παροχή υπηρεσιών υγείας μέσω της υποστήριξης μηχανισμών που ευνοούν την

παρουσία γυναικών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ίση μεταχείριση όσον αφορά την εκπαίδευση, τις προσλήψεις, τους μισθούς, την εξέλιξη της σταδιοδρομίας και την πρόσβαση σε διευθυντικές θέσεις.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει: α) να υποστηρίξει και να ενισχύσει τις τοπικές κοινότητες ενθαρρύνοντας την παροχή υπηρεσιών υγείας σε επίπεδο κοινότητας και οικογένειας, β) να ενισχύσει την πρόσβαση στην ευρωπαϊκή τεχνική εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα του προγραμματισμού των ανθρώπινων πόρων, ιδίως μέσω της συγκρότησης ομίλων τεχνικής βοήθειας τους οποίους θα διαχειρίζονται οι δικαιούχοι χώρες, γ) να υποστηρίξει τις εξερχόμενες από σύρραξη ή ευάλωτες χώρες, στις οποίες οι κυβερνητικές ικανότητες αποτελεσματικού σχεδιασμού των εθνικών αναγκών σε ανθρωπίνους πόρους είναι περιορισμένες.

Δραστηριότητες σε περιφερειακό επίπεδο

Το πρόγραμμα δράσης προβλέπει τον συντονισμό των δραστηριοτήτων σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο με «πλατφόρμες δράσης» που συγκεντρώνουν τους βασικούς φορείς και χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που παρέχονται από τα παρατηρητήρια που έχουν δημιουργηθεί σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο.

Η πρώτη δραστηριότητα στηρίζεται στην προώθηση της πολιτικής ηγεσίας στην Αφρική. Δεδομένου του δυσανάλογου αντίκτυπου της έλλειψης ανθρώπινων πόρων στον τομέα της υγείας στην Αφρική, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να υποστηρίξει την παγκόσμια αντιμετώπιση της έλλειψης ανθρώπινων πόρων. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει την ενίσχυση της πολιτικής ηγεσίας στην Αφρικανική Ένωση και τη νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη της Αφρικής

(NEPAD) στην περιφερειακή δράση, καθώς και τη δημιουργία μιας περιφερειακής πλατφόρμας δράσης.

Η δεύτερη δραστηριότητα βασίζεται στην συμβολή της ανάπτυξης των περιφερειακών πόρων κατάρτισης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει τις ενέργειες για την ενίσχυση των ικανοτήτων κατάρτισης μέσω του 7^{ου} προγράμματος-πλαισίου έρευνας, καθώς και τις ειδικές δράσεις του στον τομέα της διεθνούς συνεργασίας. Επίσης υποστηρίζεται η ανάπτυξη δικτύων εκμάθησης στο εσωτερικό και μεταξύ των περιφερειών. Τέλος, η task force μέσω της ηλεκτρονικής υγείας στην Αφρική (e-Health), η οποία έχει συσταθεί από την Επιτροπή σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, αποσκοπεί στην εξειδίκευση που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφορικής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να λάβει επίσης, μια σειρά μέτρων όπως είναι τα εξής:

- § να προωθήσει τη σύναψη περιφερειακών συμφωνιών σχετικά με την από κοινού χρήση και ανάπτυξη δεξιοτήτων στην Αφρική, στοχεύοντας στην ενίσχυση της περιφερειακής αγοράς ανθρώπινων πόρων.
- § να υποστηρίξει τη δημιουργία ενός περιφερειακού παρατηρητηρίου ανθρωπίνων πόρων για την Αφρική, θεματοφύλακα των βέλτιστων περιφερειακών πρακτικών.
- § να υποστηρίξει την ενίσχυση των περιφερειακών ικανοτήτων έρευνας, ιδιαίτερα με την ανάπτυξη των ικανοτήτων κλινικής έρευνας στο πλαίσιο της Σύμπραξης Ευρωπαϊκών και Αναπτυσσομένων Χωρών για τις Κλινικές Δοκιμές.

Δραστηριότητες σε παγκόσμιο επίπεδο

Το πρόγραμμα δράσης για την υγεία σε παγκόσμιο επίπεδο, τονίζει την αναγκαιότητα καλύτερου συντονισμού της διεθνούς ανταπόκρισης στην έλλειψη ανθρώπινων πόρων. Ειδικότερα, προτείνει ενέργειες σε δύο επίπεδα. Πρόκειται για την εσωτερική κοινοτική δράση και την δράση σε διεθνές επίπεδο.

Στην πρώτη περίπτωση, η Επιτροπή προβλέπει μέτρα για την ενίσχυση του προγραμματισμού των ανθρώπινων πόρων σε επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία είναι τα εξής: α) καθορισμός των αρχών που θα κατευθύνουν τις προσλήψεις ανθρώπινων πόρων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τρίτες χώρες, ώστε να ελαχιστοποιηθούν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις ικανότητες ανθρώπινων πόρων στις τρίτες χώρες, β) εστίαση σε θέματα όπως η δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων και αναγνώριση των προσόντων, και γ) υποστήριξη των εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ιατρικών θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αναπτυσσόμενων χωρών.

Όσον αφορά την δράση σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να κινητοποιήσει κεφάλαια σε παγκόσμια κλίμακα για την ενίσχυση των ικανοτήτων ανθρώπινων πόρων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τις διεθνείς συνομιλίες, υποστηρίζει: α) την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης προβλέψιμης χρηματοδότησης, β) την αναζήτηση λύσεων σε θέματα μακροοικονομικών εμποδίων σε εθνικό επίπεδο που μπορούν να περιορίσουν τις επενδύσεις στον τομέα της υγείας και γ) την εξασφάλιση μεγαλύτερης εναρμόνισης με τις εθνικές προτεραιότητες.²³

²³http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13006_el.htm

2.3.4 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τον Μάιο 2001 η Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη. Εγκρίνοντας αυτή τη στρατηγική, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ αναγνώρισε ότι θα έπρεπε να αναπτυχθεί η εξωτερική της διάσταση. Επίσης, κάλεσε την Επιτροπή να ασχοληθεί με τη συνεισφορά της Ένωσης στην αειφόρο ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο. Η παρούσα πολιτική ανταποκρίνεται σε αυτό το αίτημα.

Το υπόδειγμα για την αειφόρο ανάπτυξη στηρίζεται στην άποψη ότι η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ισχυρή κινητήρια δύναμη τροφοδότησης της παγκόσμιας οικονομικής αύξησης και εξεύρεσης μέσων για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προβλημάτων όπως η υγεία, η εκπαίδευση και το περιβάλλον. Αλλά αν αφεθούν ανεξέλεγκτες, οι δυνάμεις της αγοράς δημιουργούν και αυξάνουν τις ανισότητες, τις δυνάμεις κοινωνικού αποκλεισμού και ενδέχεται να δημιουργήσουν ανεπανόρθωτες ζημιές στο περιβάλλον.

Για τον λόγο αυτό, η παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που αποβλέπουν στην αποφυγή ή τον μετριασμό αυτών των επιπτώσεων. Στους καθοριστικούς τομείς του εμπορίου, της χρηματοδότησης της ανάπτυξης, της διαχείρισης του περιβάλλοντος, της καταπολέμησης της φτώχειας και της εγκληματικότητας, είναι απαραίτητο να συνεχιστούν οι προσπάθειες για εκπόνηση συλλογικών κανόνων οι οποίοι θα εφαρμόζονται και θα ελέγχονται.

Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, παρουσιάζει σειρά δράσεων όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο χωρών, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι δράσεις αυτές καλύπτουν τις οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές, χρηματοοικονομικές πτυχές και αφορούν στη συνοχή των κοινοτικών πολιτικών και της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα.

Εμπόριο για αειφόρο ανάπτυξη

Με απώτερο σκοπό την συμβολή της παγκοσμιοποίησης στην αειφόρο ανάπτυξη, οι συγκεκριμένες οικονομικές δράσεις που έχει αναγγείλει η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι εξής:

- Û Στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, προβλέπεται καλύτερη ενσωμάτωση των αναπτυσσόμενων χωρών στην παγκόσμια οικονομία.
- Û Υποστήριξη των προσπαθειών των αναπτυσσόμενων χωρών να ενσωματωθούν στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα.
- Û Τροποποίηση του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων λαμβάνοντας υπόψη την αειφόρο ανάπτυξη.
- Û Ενσωμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης στις διμερείς και περιφερειακές συμφωνίες
- Û Μείωση της αδιαφάνειας στη χρησιμοποίηση του διεθνούς χρηματοδοτικού συστήματος και θέσπιση αποτελεσματικότερης κανονιστικής ρύθμισής του.
- Û Ενθάρρυνση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων να αναλάβουν την κοινωνική τους ευθύνη.
- Û Υποστήριξη στενότερης συνεργασίας μεταξύ Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και διεθνών περιβαλλοντικών οργανισμών.

Καταπολέμηση της φτώχειας και προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης

Στόχος της παρούσας δράσης είναι να περιοριστεί η ακραία φτώχεια στον κόσμο πριν το 2015. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να ενισχυθούν η ποιότητα, η ποσότητα, ο αντίκτυπος και η διάρκεια της

συνεργασίας για την ανάπτυξη. Επομένως, θα πρέπει να αναληφθούν οι ακόλουθες δράσεις:

- Ø Προσανατολισμός της πολιτικής για την ανάπτυξη που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση προς τη μείωση της φτώχειας.
- Ø καταβολή προσπαθειών ώστε οι πολιτικές της Ένωσης να συμβάλουν στην καταπολέμηση της πείνας.
- Ø Ενσωμάτωση των πτυχών της διανομής και εξυγίανσης του ύδατος στις πολιτικές υγείας και εκπαίδευσης.
- Ø Ενσωμάτωση του ζητήματος της ισότητας των φύλων στις πολιτικές της Ένωσης.
- Ø Μεγαλύτερη επένδυση στους τομείς της υγείας, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και των λοιμωδών νόσων.
- Ø Προώθηση της έρευνας που αφορά την αειφόρο ανάπτυξη.

Αειφόρος διαχείριση των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων

Στόχος σε αυτό το πεδίο είναι να αντιστραφεί η τάση απώλειας των περιβαλλοντικών πόρων πριν το 2015 καθώς και να αναπτυχθούν ενδιάμεσοι στόχοι στους τομείς των υδάτων, της ενέργειας και της βιοποικιλότητας. Οι συγκεκριμένες δράσεις που αναγγέλλονται είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Δρομολόγηση πρωτοβουλίας για τη συνεργασία στους τομείς της ενέργειας και της ανάπτυξης.
- ✓ Προώθηση της εφαρμογής των διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών.
- ✓ Μερική ανασύσταση του παγκόσμιου ταμείου για την προστασία του περιβάλλοντος.
- ✓ Κατάρτιση προγράμματος δράσης για την αντιμετώπιση της παράνομης εκμετάλλευσης των δασών.

- ✓ Επένδυση σε αειφόρα μέσα δράσης.
- ✓ Προώθηση της αειφόρου εκμετάλλευσης των αλιευτικών πόρων.
- ✓ Ενασχόληση με την πρόληψη των φυσικών καταστροφών.
- ✓ Επέκταση του συστήματος παγκόσμιας επιτήρησης του περιβάλλοντος και της ασφάλειας (GMES) στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Βελτίωση της συνοχής των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στόχος της παρούσας δράσης είναι η ενσωμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις πολιτικές της Ένωσης. Οι δράσεις που πρέπει να εφαρμοστούν είναι οι εξής:

- § Θέσπιση συστήματος ανάλυσης της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής επίπτωσης όλων των μεγάλων πολιτικών προτάσεων της Ένωσης.
- § Εξακολούθηση της διαδικασίας προσαρμογής των πολιτικών στους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης.
- § Υπογραφή του πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών κατά του εμπορίου και της παράνομης κατασκευής όπλων.
- § Καταπολέμηση των αρνητικών επιπτώσεων της μετανάστευσης.

Καλύτερη διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα

Στόχος είναι να ενισχυθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, η νομιμότητα, η συνέπεια και η αποτελεσματικότητα της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διακυβέρνησης του πλανήτη. Η ανακοίνωση προτείνει τις εξής συγκεκριμένες δράσεις:

- Ü Ενίσχυση των δημόσιων οργάνων και της κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

- Ενίσχυση του αγώνα κατά της διαφθοράς.
- Λήψη μέτρων ώστε να τηρούνται οι θεμελιώδεις νόρμες εργασίας.
- Ενθάρρυνση της έγκρισης αποφάσεων που βελτιώνουν τη διακυβέρνηση σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Ενίσχυση της καταπολέμησης των διακρίσεων κατά των γυναικών.

Χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης

Οι στόχοι του εν λόγω υποδείγματος είναι αυτοί της χιλιετίας, δηλαδή: η εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, η εξασφάλιση στοιχειώδους εκπαίδευσης σε όλους, η προώθηση της ισότητας των φύλων, ο περιορισμός της παιδικής θνησιμότητας, η βελτίωση της υγείας των γυναικών, η καταπολέμηση των λοιμωδών νόσων, η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς και η ανάπτυξη της παγκόσμιας συνεργασίας. Οι προτεινόμενες δράσεις στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι:

- Προώθηση του στόχου για δημόσια χρηματοδότηση της ανάπτυξης ανερχόμενη σε 0,7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.
- Ελάφρυνση του χρέους των υπερχρεωμένων φτωχών χωρών.
- Συμμετοχή στη συζήτηση για τη δυνατότητα να προσφέρουν τα κράτη παγκόσμια δημόσια αγαθά.²⁴

²⁴http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/128015_el.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020

Η «E 2020» αποτελεί την κοινή στρατηγική των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποσκοπεί στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής.

Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση, στη Σύνοδο Κορυφής του Ιουνίου 2010, έθεσε πέντε φιλόδοξους στόχους – για την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και το κλίμα/την ενέργεια – προς επίτευξη μέχρι το 2020.²⁵

3.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

Η αξιοποίηση των αναπτυξιακών πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για την περίοδο 2014-2020 θα συμβάλει σημαντικά στις θεσμικές και οργανωτικές αλλαγές που έχουν ξεκινήσει στην Ελλάδα για τη μετάβαση σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα, το οποίο αποβλέπει στη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στον παγκόσμιο χώρο με περαιτέρω αναβάθμιση και δημιουργία νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Βασική επιδίωξη αποτελεί το να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για την ευημερία που θα στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων της χώρας,

²⁵ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «1^η Εγκύκλιος σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014-2020 ».

Πρόσβαση και από τον διαδικτυακό ιστό

http://www.espa.gr/elibrary/12_1st_Egkyklios_sxediasmou2014_20.pdf

συμπεριλαμβανομένων αυτών του πρωτογενή τομέα. Και η πρώτη επιδίωξη γι' αυτό είναι να υπάρξει συμφιλίωση με την ιδέα του επιχειρηματικού κέρδους ως κινήτρου για την επενδυτική πρωτοβουλία. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι απαιτείται μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Οι Ευρωπαϊκοί πόροι είναι, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, κρίσιμοι για την Ελλάδα, καθώς σε μεγάλο βαθμό είναι και οι μοναδικοί διαθέσιμοι για παροχή κινήτρων αναπτυξιακών επενδύσεων, τουλάχιστον σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τους περιορισμούς των πόρων, τόσο οικονομικών όσο και ανθρώπινων, καθιστά την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και την έμφαση που θα δοθεί σε αυτές στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα, περισσότερο αναγκαίες από ποτέ.

Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 η Ελλάδα στοχεύει πάνω απ' όλα στη μεταφορά των επενδυτικών πόρων από μη διεθνώς εμπορεύσιμους τομείς σε εμπορεύσιμους τομείς και στην εφαρμογή ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης που δεν θα στηρίζεται πλέον στην κατανάλωση και τον δανεισμό, αλλά σε υγιείς επενδύσεις που δημιουργούν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.

Τα μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις που θα πραγματοποιηθούν εντός και εκτός του πλαισίου του ΕΣΠΑ 2014-2020 αναμένεται να οδηγήσουν στα ακόλουθα αποτελέσματα:

- Û αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και της απασχόλησης,
- Û μείωση της ανεργίας,
- Û επαναφορά του κατά κεφαλήν εισοδήματος στα προ της κρίσης επίπεδα,
- Û αύξηση της ολικής παραγωγικότητας,

- Û μείωση της εξάρτησης της οικονομίας από την εσωτερική κατανάλωση,
- Û βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του ισοζυγίου εμπορικών συναλλαγών,
- Û προστασία/ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής στο δομημένο περιβάλλον,
- Û μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων
- Û άμεσος εκσυγχρονισμός του κράτους με την προώθηση του συνόλου των απαραίτητων διαρθρωτικών αλλαγών σε όλους τους τομείς.

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της χώρας επιλέγονται στρατηγικές που παρουσιάζονται στην συνέχεια της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

3.2 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Οι προτεραιότητες της πολιτικής για την ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας για την περίοδο 2014 - 2020 είναι οι εξής:

- Û Η στροφή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση και τη βιώσιμη εξειδίκευση.
- Û Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων μέσω της παραγωγής, διάδοσης και ενσωμάτωσης της νέας γνώσης και της καινοτομίας και της σύνδεσης της ακαδημαϊκής έρευνας με την οικονομία.
- Û Η αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων και η συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020».
- Û Η ανάπτυξη της αριστείας στην έρευνα και η ευθυγράμμιση της προσφοράς με τη ζήτηση.

Όπως προκύπτει από το αναπτυξιακό υπόδειγμα, βασικός στόχος της έρευνας και της καινοτομίας για το 2020, είναι: ο αναπροσανατολισμός, η αναδιάρθρωση και η ενίσχυση των τομέων έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας ώστε να αποτελέσουν το βασικό πυλώνα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την αναβάθμιση της επιχειρηματικότητας μέσω της παραγωγής, διάδοσης και ενσωμάτωσης της νέας γνώσης και της καινοτομίας στα υπάρχοντα αλλά και σε νέα παραγωγικά συστήματα και αλυσίδες αξίας, αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα τις νέες κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες που παράγονται από την έλλειψη πρόσβασης στη νέα τεχνολογία.

Το ελληνικό σύστημα έρευνας παρουσιάζει ήδη ισχυρά σημεία, τα οποία αναμένεται να υποστηριχθούν περαιτέρω και θα αποτελέσουν την βάση του νέου σχεδιασμού. Τα σημεία αυτά είναι η ύπαρξη νησίδων αριστείας στα ελληνικά ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα, η επιτυχημένη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα, η ύπαρξη αξιόλογου αριθμού, κλπ.

Η υποστήριξη της ερευνητικής αριστείας, η οποία αποτελεί παράγοντα επιτυχίας του ελληνικού συστήματος καινοτομίας αλλά και η προσέλκυση επενδύσεων από επιχειρήσεις του εξωτερικού σε τομείς Έρευνας και Ανάπτυξη, αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες. Ιδιαίτερη έμφαση αναμένεται να δοθεί επίσης και στην ενίσχυση των δικτύων του ελληνικού συστήματος έρευνας με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την αντιμετώπιση του φαινομένου του “brain drain”. Η χώρα μας παρουσιάζει ήδη σημαντική συμμετοχή σε ευρωπαϊκά και διεθνή δίκτυα η οποία θα ενισχυθεί περαιτέρω.²⁶

²⁶ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

3.3 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Το στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την βελτίωση της ποιότητας των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας, θέτει ως βασικούς στόχους: την αύξηση της πρόσβασης στις ψηφιακές υποδομές, τον εκσυγχρονισμό του κράτους και της δημόσιας διοίκησης μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στον κλάδο των ΤΠΕ σε ανταγωνιστικά επίπεδα διεθνώς.

Προσβλέπει ακόμα στην αύξηση της χρήσης των ΤΠΕ από πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτικών ομάδων του πληθυσμού, από τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση, ενισχύοντας εξωστρεφείς πρωτοβουλίες, προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης εγχώριας ψηφιακής προστιθέμενης αξίας.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, ώστε να αναβαθμιστεί το επίπεδο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην υγεία, στον τουρισμό, στο περιβάλλον.

Επίσης, το πλαίσιο στοχεύει στο να αναδείξει τον τομέα της ψηφιακής οικονομίας σε βασικό αναπτυξιακό πυλώνα, ο οποίος θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη της χώρας, ενισχύοντας την καινοτομία, την εξωστρέφεια της εγχώριας ψηφιακής παραγωγής και την εισροή ξένων επενδυτικών κεφαλαίων στη χώρα.²⁷

Επίσης, το πλαίσιο βασίζεται σε παρεμβάσεις που εντάσσονται στο Εθνικό Πλάνο Ευρυζωνικότητας για τις υποδομές και υπηρεσίες δικτύων νέας γενιάς (New Generation Networks - NGN) το οποίο λαμβάνει υπόψη και περιφερειακές δράσεις ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι

²⁷ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

πρόσβασης υψηλών διαδικτυακών ταχυτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην αύξηση της διείσδυσης της ευρυζωνικής πρόσβασης, ως βασικής προϋπόθεσης για την επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων.

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στοχεύει στο ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών.

Η αναγκαιότητα για έναν λιτό και αποτελεσματικό συντονισμό της πολιτικής και της εφαρμογής των δράσεων τεχνολογίας πληροφορίας και επικοινωνίας, αντιμετωπίζεται με τη δημιουργία ενός ενιαίου συντονιστικού κέντρου, υπό την εποπτεία του γραφείου του Πρωθυπουργού, για την υλοποίηση της Στρατηγικής για την Ψηφιακή Ανάπτυξη και τα δίκτυα της νέας γενιάς.

Η υλοποίηση των έργων τεχνολογίας πληροφορίας και επικοινωνίας αντιμετωπίζει σειρά προβλημάτων που οφείλονται σε λόγους θεσμικούς, διοικητικούς, επάρκειας ανθρώπινων πόρων και τεχνογνωσίας. Για τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών διαμορφώνεται ένα συγκεκριμένο, απλοποιημένο και εξειδικευμένο πλαίσιο για την κοστολόγηση, τις μελέτες, τον σχεδιασμό, την επιτάχυνση των διαδικασιών, την υλοποίηση και την επιχειρησιακή λειτουργία των δημόσιων έργων και την ενίσχυση της επάρκειας των δικαιούχων, με τη διασφάλιση της στελέχωσής τους με επιστημονικό προσωπικό, που θα επιμορφώνεται και θα υποστηρίζεται

συνεχώς με στόχο την εξοικείωσή τους στο νέο περιβάλλον ανάπτυξης και διαχείρισης έργων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας.²⁸

3.4 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ο συγκεκριμένος στόχος για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αφορά το μεγαλύτερο και παραγωγικότερο τμήμα της ελληνικής οικονομίας και η εφαρμογή του επικεντρώνεται σε πεδία εξειδίκευσης πάνω στα οποία θα δομηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα με παγκόσμιο ορίζοντα και μακροχρόνια βιωσιμότητα.

Τομείς που, κατά προτεραιότητα, διαφαίνεται ότι μπορούν να συγκεντρώσουν αξιόλογο επενδυτικό ενδιαφέρον και προοπτικές ανάπτυξης είναι ο τουρισμός, η ενέργεια, ο αγροτικός τομέας, το περιβάλλον, η ανάπτυξη της εφοδιαστικής αλυσίδας και των μεταφορών, η ναυτιλία, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, η υγεία και η φαρμακευτική βιομηχανία, οι δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες, καθώς και τα υλικά και κατασκευές.

Η χρηματοδοτική ενίσχυση της επιχειρηματικότητας κατά την περίοδο 2014-2020 θα αποτελέσει το βασικό στοιχείο της αναπτυξιακής προσπάθειας.

Η αναγκαιότητα της χρηματοδοτικής ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας υπογραμμίζεται και από το γεγονός ότι παρά τη σταδιακή αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του τραπεζικού τομέα, εκτιμάται ότι για τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια της

²⁸ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

νέας περιόδου, το πρόβλημα της ρευστότητας θα παραμείνει, έστω και με μειούμενη ένταση.

Η φύση των ταμείων που θα δημιουργηθούν, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, η ανάλυση, ο αριθμός και ο προϋπολογισμός τους, θα προσδιοριστούν σε κατάλληλο χρόνο στη βάση ειδικών αξιολογήσεων.

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου θεματικού στόχου επιδιώκονται τα εξής αποτελέσματα:

- Ø Μετατόπιση της παραγωγής σε διεθνώς εμπορεύσιμα - εξαγώγιμα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η εφοδιαστική αλυσίδα, η βιομηχανία, η μεταποίηση, η παροχή υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, ο τουρισμός, αξιοποιώντας οικονομίες κλίμακας και τεχνογνωσία.
- Ø Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων με περιθώρια ανάπτυξης στο πλαίσιο ευρύτερων παραγωγικών αλυσίδων καθώς και διευκόλυνση της εκμετάλλευσης νέων ιδεών και στήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων.
- Ø Ενθάρρυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να ενσωματώσουν περισσότερες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας καθώς και καινοτομία στην παραγωγική διαδικασία και τα προϊόντα τους.
- Ø Ενίσχυση για την ενσωμάτωση πράσινων υποδομών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έμφαση στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, στην ενεργειακή αποδοτικότητα και την αειφόρο διαχείριση των πόρων.
- Ø Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις και ανάπτυξη ενός καλά σχεδιασμένου πλέγματος μηχανισμών υποστήριξης των επιχειρήσεων σε όλο το εύρος των αναγκών τους όπως συστήματα βελτίωσης παραγωγικότητας, νέα σύνθετα και εξειδικευμένα εργαλεία χρηματοδότησης, υποστήριξη νεοσύστατων επιχειρήσεων.

- Ø Εξασφάλιση ανθρώπινου δυναμικού καλά εκπαιδευμένου με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες που θα μπορεί να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο επιχειρηματικό υπόδειγμα.²⁹

3.5 ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ

Με βάση την Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Πολιτική και τα χαρακτηριστικά του εθνικού ενεργειακού συστήματος, οι στόχοι της εθνικής ενεργειακής πολιτικής αφορούν κυρίως στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, στην παροχή ενέργειας σε τιμές που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή, στη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτηρίων και στην ανάδειξη του τομέα της ενέργειας ως πυλώνα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και της αναβάθμισης της γεωπολιτικής της θέσης

Σημειώνεται ότι, ο ενεργειακός τομέας της χώρας μπορεί να συνεισφέρει, μετά τον τουρισμό το μεγαλύτερο ποσό στην αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας που δημιουργείται στη χώρα.

Σαφής προτεραιότητα στο πλαίσιο της στρατηγικής ανάπτυξης του συστήματος μεταφορών των περιοχών της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης αποδίδεται στην ανάπτυξη του συστήματος δημόσιας συγκοινωνίας, με στόχο την βιώσιμη αστική ανάπτυξη και λειτουργία, την αποτελεσματική

²⁹ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και των κρίσιμων ανεπαρκειών του συστήματος, την βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, καθώς και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του ως προς τα ιδιωτικά μεταφορικά μέσα.

Κεντρικό άξονα της στρατηγικής ανάπτυξης του συστήματος δημόσιας συγκοινωνίας αποτελεί η ανάπτυξη και επέκταση των μέσων σταθερής τροχιάς και ιδιαίτερα εκείνων που διακινούνται σε διαδρόμους αποκλειστικής χρήσης, ανεξάρτητους από τις συνθήκες οδικής κυκλοφορίας. Προεξάρχοντα ρόλο σε αυτό κατέχει το δίκτυο του μητροπολιτικού σιδηρόδρομου (μετρό) το οποίο ακολουθείται από το λεωφορειακό σύστημα και στην περίπτωση της Αθήνας και από το τραμ, ενώ το προαστιακό / περιφερειακό σιδηροδρομικό δίκτυο συμπληρώνει το σύστημα δημόσιας συγκοινωνίας, εξυπηρετώντας κατά κύριο λόγο την διασύνδεση των κυρίως αστικών περιοχών με τα προάστια και την ευρύτερη μητροπολιτική περιφέρεια.

Κεντρική λογική των μέτρων που εφαρμόζονται είναι η ένταξη όλων των μέσων σε ενιαίο σύστημα αστικών συγκοινωνιών, όπου τα διάφορα δημόσια μεταφορικά μέσα δεν θα λειτουργούν μεμονωμένα αλλά συνδυαστικά στην κατεύθυνση εξυπηρέτησης των επιβατικών μετακινήσεων, με κύρια επιδίωξη την εξασφάλιση στο μέγιστο δυνατό βαθμό ανταγωνιστικών συνθηκών εξυπηρέτησης του μετακινούμενου απέναντι στην επιλογή χρήσης του ιδιωτικού μεταφορικού μέσου, που καταδυναστεύει την εύρυθμη λειτουργία της πόλης και τις συνθήκες κυκλοφορίας των πεζών, ενώ αποτελεί τον κύριο λόγο περιβαλλοντικής υποβάθμισης (αέρια ρύπανση, θόρυβος κλπ).

Η ανάπτυξη της συγκεκριμένης στρατηγικής αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και στην επίτευξη των στόχων της χώρας στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020. Ιδιαίτερη προτεραιότητα θα δοθεί στα εξής:

- ✓ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με έμφαση στα δημόσια κτίρια.
- ✓ Κατασκευή – ολοκλήρωση έργων καθαρών αστικών και προαστιακών μεταφορών στα κύρια αστικά κέντρα της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) με επέκταση των δικτύων ηλεκτροκίνητων μέσων μεταφορών σταθερής τροχιάς με στόχο τη σημαντική αύξηση της χρήσης περιβαλλοντικά φιλικών μέσων μεταφοράς.
- ✓ Προαγωγή της βιώσιμης αστικής κινητικότητας με τη διασύνδεση μεταξύ των μέσων μαζικής μεταφοράς και την ενίσχυση ήπιων τρόπων μεταφοράς.
- ✓ Προώθηση ολοκληρωμένων πολεοδομικών/αστικών παρεμβάσεων για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και την προώθηση ευρύτερης αστικής αναζωογόνησης.
- ✓ Ενίσχυση επιχειρήσεων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με ταυτόχρονη ενίσχυση των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και την προώθηση της διασύνδεσης των νησιών.
- ✓ Προώθηση της συμπαραγωγής ηλεκτρισμού θερμότητας υψηλής απόδοσης.
- ✓ Ενίσχυση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε τεχνολογίες σχετικές με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.
- ✓ Ανάπτυξη, φιλικής προς το περιβάλλον παραγωγής ενέργειας καθώς και παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας με την αποτελεσματικότερη χρήση της στη γεωργία, τη δασοπονία και την επεξεργασία τροφίμων, με επενδύσεις σε κτίρια και εγκαταστάσεις μεγαλύτερης ενεργειακής απόδοσης ή/και με την ενθάρρυνση, σε συλλογικό επίπεδο, της χρησιμοποίησης

οικονομικά αποδοτικότερων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η βιομάζα.

- ✓ Βελτίωση της ικανότητας δέσμευσης διοξειδίου του άνθρακα με παρεμβάσεις αποκατάστασης και επέκτασης των δασικών πόρων. Η αποκατάσταση εστιάζεται κυρίως σε δράσεις αναδάσωσης περιοχών προσβληθέντων από πυρκαγιές, ασθένειες και άλλες φυσικές καταστροφές.
- ✓ Μείωση των αερίων του θερμοκηπίου από τη γεωργία μέσω κατάλληλων περιβαλλοντικών δράσεων, βιολογικής γεωργίας αλλά και επενδύσεων για αυτό το σκοπό.
- ✓ Δράσεις όπως η δημιουργία μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων σε αστικές περιοχές που συμβάλλουν στη μείωση εκπομπών CO₂.³⁰

3.6 ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Στην συγκεκριμένη ενότητα, η Ελλάδα έρχεται αντιμέτωπη με αρκετές και σημαντικές προκλήσεις όπως, όπως είναι οι εξής:

- Ολοκλήρωση της εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Προώθηση παρεμβάσεων που θα στοχεύουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του περιβάλλοντος από τις καταστροφές που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.
- Προώθηση ολοκληρωμένων στρατηγικών, δράσεων, μέτρων, προμήθειας εξοπλισμού των αρμόδιων φορέων και των μονάδων πολιτικής προστασίας και επενδύσεων για την πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση κινδύνων και καταστροφών από φυσικές ή απρόβλεπτες αιτίες, όπως για

³⁰ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

παράδειγμα, δασικών πυρκαγιών, πλημμυρών, διάβρωσης του εδάφους/ ακτών, σεισμών κ.λπ.

- Û Αντιμετώπιση ειδικών περιβαλλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται είτε με φυσικούς κινδύνους είτε με ανθρωπογενή ρύπανση, με σκοπό τη μείωση των δυσμενών επιπτώσεων στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον. Στον τομέα των δασών κύριοι στόχοι είναι: η δημιουργία συνθηκών για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στην προστασία του εδάφους από τη διάβρωση, καθώς επίσης και δημόσια έργα στα δάση, επενδύσεις που βελτιώνουν την ανθεκτικότητα και την περιβαλλοντική αξία των δασικών οικοσυστημάτων, με παράλληλη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με την αξία της προστασίας του δασικού μας πλούτου και της πρόληψης δασικών πυρκαγιών.
- Û Προώθηση δράσεων διαχείρισης των οικοτόπων του δικτύου Natura 2000, καθώς και πράσινες υποδομές που θα συμβάλλουν στην επανασύνδεση φυσικών περιοχών, διασφαλίζοντας την οικολογική συνοχή του δικτύου Natura 2000.
- Û Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στον τομέα της γεωργίας, με παρεμβάσεις τόσο στα καλλιεργούμενα είδη όσο και στον τρόπο καλλιέργειας των υπαρχόντων ειδών, αλλά και με την αξιοποίηση υπολειμμάτων και υποπροϊόντων των βιομηχανικών ειδών διατροφής, των γεωργικών καλλιεργειών, των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων και της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, ώστε παράλληλα να επιτευχθεί και μετριασμός της κλιματικής αλλαγής μέσω και της αποθήκευσης του άνθρακα στο έδαφος.

ü Προώθηση δράσεων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού, των εθελοντών και των στελεχών της πολιτικής προστασίας στην πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου.³¹

3.7 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το περιβάλλον, στην προσπάθεια βιώσιμης ανάκαμψης, κατέχει κεντρική θέση, γιατί αποτελεί απόθεμα ανάπτυξης. Ιδιαίτερα λόγω της ύφεσης ο τομέας του περιβάλλοντος έχει ως στόχο να αποτελέσει πεδίο επενδύσεων και μετάβασης μεσοπρόθεσμα σε ένα σταθερότερο παραγωγικό υπόδειγμα, περισσότερο αειφόρο, συμμετοχικό, κοινωνικά δίκαιο με μικρότερης έντασης καταναλωτικά πρότυπα, προσαρμοσμένα καλύτερα στις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Οι προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 είναι η ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των υδατικών πόρων, η προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ολοκλήρωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και η βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Στον τομέα των στερεών αποβλήτων, βασική επιδίωξη είναι η μείωση των αποβλήτων που οδηγούνται προς εδαφική διάθεση, με προώθηση της διαχείρισης αποβλήτων ως πόρων με σύγχρονους και περιβαλλοντικά ορθούς τρόπους, μέσω ενός βέλτιστου συνδυασμού τεχνολογιών και μεθόδων, και με γνώμονα την κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων.

³¹ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

Στον τομέα των υδατικών πόρων προτεραιότητα αποτελεί η αποδοτική χρήση των υδατικών πόρων για την επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων.

Στον τομέα της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος και όσον αφορά στη βιοποικιλότητα, πρωταρχικό στόχο αποτελεί η ανάσχεση της απώλειας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό θα ενισχυθούν παρεμβάσεις που στοχεύουν στην προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους, στη βιοποικιλότητα, στις περιοχές Natura 2000, στις περιοχές υψηλής φυσικής αξίας, στην προστασία και διατήρηση του δασικού κεφαλαίου, καθώς και στην προώθηση των πράσινων υποδομών.³²

3.8 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Οι βασικές στρατηγικές επιλογές για τις βιώσιμες μεταφορές και την άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων αποτυπώνονται στις ακόλουθες τέσσερις κύριες ομάδες στόχων:

Ομάδα 1^η - Ανάπτυξη και αναβάθμιση των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) με έμφαση στην άρση των εμποδίων με επιμέρους τελικούς στόχους:

Α) Την προώθηση της ολοκλήρωσης του βασικού σιδηροδρομικού συστήματος της χώρας ως βασικού, αξιόπιστου, σύγχρονου και διαλειτουργικού δικτύου του εθνικού συστήματος μεταφορών.

³² Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

Β) Την υλοποίηση εστιασμένων παρεμβάσεων σε λιμάνια του που βελτιώνουν τις υφιστάμενες υποδομές τους, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική Λιμένων 2013-2018 του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου.

Γ) Την υλοποίηση εστιασμένων παρεμβάσεων σε αεροδρόμια και νησιωτικές περιφέρειες της χώρας, που βελτιώνουν τη συνδεσιμότητα των νησιών και ενισχύουν την τουριστική ανάπτυξη.

Ομάδα 2^η - Λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών μέσων του ΔΕΔ-Μ της χώρας, την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος εμπορευματικών μεταφορών με επί μέρους τελικούς στόχους:

Α) Την προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών (επιβατών και εμπορευμάτων), τις προαστιακές συνδέσεις με σημαντικά λιμάνια, και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος εμπορευματικών μεταφορών.

Β) Την ενίσχυση της συνδεσιμότητας όλων των μέσων του συστήματος μεταφορών με την υλοποίηση και αναβάθμιση οδικών συνδέσεων του βασικού και αναλυτικού συστήματος μεταφορών με επιλεγμένα διευρωπαϊκά λιμάνια και αεροδρόμια, καθώς και με Βιομηχανικές Περιοχές.

Ομάδα 3^η - Λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών μέσων του ΔΕΔ-Μ της χώρας με τις υπόλοιπες μεταφορικές υποδομές της χώρας με επί μέρους τελικούς στόχους:

Α) Τη βελτίωση της συνδεσιμότητας όλων των περιφερειών της χώρας και την ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας με την υλοποίηση και αναβάθμιση των δευτερευουσών και τριτευουσών συνδέσεων με τα συστήματα μεταφοράς της χώρας.

B) Την ενίσχυση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων/νησιωτικών περιοχών, για την αντιμετώπιση κοινωνικών και αναπτυξιακών προβλημάτων που οφείλονται σε ανεπαρκή προσβασιμότητα.

Ομάδα 4^η - Βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών με επί μέρους τελικούς στόχους:

A) Τη βελτίωση των επιπέδων οδικής ασφάλειας και την αντίστοιχη μείωση των τροχαίων ατυχημάτων.

B) Τη βελτίωση του επιπέδου της ασφάλειας ναυσιπλοΐας με την εγκατάσταση ή βελτίωση συστημάτων διαχείρισης της θαλάσσιας κυκλοφορίας.

Γ) Τη βελτίωση της ασφάλειας αεροναυτιλίας με την εγκατάσταση/βελτίωση συστημάτων διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας, την εγκατάσταση/αναβάθμιση Η/Μ εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και αυτοματισμού συστημάτων αεροναυτιλίας, κ.λπ.³³

3.9 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Μέσω της συγκεκριμένης στρατηγικής, επιδιώκονται οι εξής στόχοι:

A) Πρόσβαση στην απασχόληση για τους αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων. Οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης θα στοχεύουν κυρίως στις ομάδες με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας, όπως οι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα, τα νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο. Τα

³³ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

προγράμματα θα εξειδικεύονται με βάση τις τομεακές και περιφερειακές ανάγκες.

Β) Βιώσιμη ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων, ειδικότερα για αυτούς που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Η ένταξη στην αγορά εργασίας των νέων αποτελεί βασικότερη προτεραιότητα και την βάση για τον σχεδιασμό θα αποτελέσουν:

- Ø Ο σχεδιασμός στοχευμένων παρεμβάσεων ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας στόχου των νέων. Παραδείγματα ομάδων νέων αποτελούν, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι νέοι με χαμηλά τυπικά προσόντα, οι νέοι που έχουν εγκαταλείψει το σχολείο, οι νέοι με αναπηρίες, κ.λπ.
- Ø Η δημιουργία περισσότερων σημείων εισόδου στην αγορά εργασίας.
- Ø Η ενίσχυση της δυνατότητας των νέων να αναπροσαρμόζονται το επαγγελματικό τους προφίλ ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας.
- Ø Η ενίσχυση της επαγγελματικής κινητικότητας των νέων και η αναχαίτιση της μετανάστευσης νέων επιστημόνων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες στο εξωτερικό.
- Ø Η αναβάθμιση του ρόλου της πρακτικής άσκησης και της μαθητείας μέσω της θεσμικής κατοχύρωσης και της συνακόλουθης αναβάθμισης των μέσων και των μηχανισμών ενίσχυσης της πρακτικής άσκησης με άμεση διασύνδεση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων

Γ) Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή. Προτεραιότητα στην συγκεκριμένη περίπτωση αποτελούν οι παρεμβάσεις αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων και ενίσχυσης δεξιοτήτων των εργαζομένων που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή των επιχειρήσεων στην αλλαγή.

Δ) Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων. Προτεραιότητα εδώ, θα αποτελέσει η στήριξη της υγιούς επιχειρηματικότητας, η πολύπλευρη ενίσχυση της κοινωνικής και αγροτικής επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικότητας στους αναπτυσσόμενους, ή με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα τομείς της οικονομίας.³⁴

3.10 ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Οι ανάγκες στο πεδίο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού θα αντιμετωπιστούν με τις ακόλουθες προτεραιότητες:

A) Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης. Οι συνεκτικές πολιτικές ενεργού ένταξης ανταποκρίνονται σε μία πολυτομεακή προσέγγιση και στοχεύουν στην:

α) ενίσχυση των δυνατοτήτων προώθησης στην απασχόληση των ομάδων υψηλού κινδύνου φτώχειας μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και β) βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση, μέσω ποιοτικών υπηρεσιών υποστήριξης.

B) Ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως είναι οι Ρομά, οι άστεγοι, οι μετανάστες, οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες, κ.λπ. Για την ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων προβλέπονται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις βάσει των τεσσάρων πυλώνων στέγασης, απασχόλησης, εκπαίδευσης και υγείας, οι οποίες αποσκοπούν: α) στη δημιουργία νέων και βελτίωση ήδη υπάρχουσών υποδομών στέγασης για άτομα που αντιμετωπίζουν, ή βρίσκονται μπροστά στο φάσμα του προβλήματος έλλειψης στέγης, β) στη μείωση

³⁴ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

της σχολικής διαρροής, γ) στην παροχή υπηρεσιών υγείας, υγιεινής και πρόνοιας, δ) στην ενημέρωση και ατομική ενδυνάμωση, ε) στην επαγγελματική και επιχειρηματική συμβουλευτική και κατάρτιση και στ) στην ενίσχυση της απασχόλησης μέσω της κοινωφελούς εργασίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Γ) Καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Η καταπολέμηση κάθε είδους διακρίσεων θα επιδιωχθεί με: την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων μορφών διακρίσεων και αποκλεισμών που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, καθώς και αυτά με προβλήματα ψυχικής υγείας, με εστιασμένες παρεμβάσεις για τις γυναίκες μετανάστριες που λόγω του φύλου τους και της φύσης της εργασίας τους απειλούνται από διακρίσεις.

Δ) Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.³⁵

3.11 ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η δια βίου μάθηση αποτελούν κύριους συντελεστές ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας. Κάτι τέτοιο ισχύει και για την περίπτωση της Ελλάδας που καλείται να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις, προκειμένου να αναπτύξει ένα νέο παραγωγικό μοντέλο και παράλληλα να επιτύχει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τον πληθυσμό.

³⁵ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

Για το σκοπό αυτό στόχο υψηλής προτεραιότητας αποτελεί η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και του ανθρώπινου δυναμικού, σε όλες τις βαθμίδες της τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.

Η αναβάθμιση του συστήματος της σχολικής εκπαίδευσης θα εστιάσει στην ενδυνάμωση των δομών -υπηρεσιών και σχολείων- για να χειρίζονται την εισαγωγή και εμπέδωση παιδαγωγικών καινοτομιών και βελτιώσεων του εκπαιδευτικού έργου, καθώς και στην ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, έτσι ώστε οι μαθητές και νέοι να βελτιώσουν σημαντικά την ικανότητά τους να μαθαίνουν δια βίου, μειώνοντας τον κίνδυνο ανεργίας και περιθωριοποίησής τους.

Επιπλέον απαιτείται: α) περαιτέρω αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με έμφαση στη σύνδεση τους με την οικονομία και τις επιχειρήσεις, με την εισαγωγή σχημάτων πρακτικής άσκησης και μαθητείας, έτσι ώστε να ενισχυθεί η απασχόληση και να προωθηθεί η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας, καθώς και β) η ενίσχυση της δια βίου μάθησης με την προσφορά προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της παραγωγής και της αγοράς εργασίας και με την εισαγωγή σχημάτων διασφάλισης της ποιότητας.

Η επίτευξη των παραπάνω προτεραιοτήτων θα δώσει στη χώρα μας ανθρώπινο δυναμικό καλά εκπαιδευμένο, με εξειδικευμένες γνώσεις και οριζόντιες δεξιότητες, το οποίο θα είναι σε θέση να δημιουργήσει εστίες καινοτομίας, να υποστηρίξει αναπτυξιακούς τομείς προτεραιότητας και να υπηρετήσει ένα νέο παραγωγικό και κοινωνικό υπόδειγμα.³⁶

³⁶ Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

4.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στην ανταγωνιστικότητα μιας χώρας (ή μιας περιοχής) συμβάλει μεγάλος αριθμός ιστορικών, κοινωνικών, τεχνολογικών και πολιτικών συντελεστών όπως το επίπεδο της τεχνολογίας που χρησιμοποιεί, το μέγεθος των μονάδων παραγωγής, το εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού, ο ρυθμός ανανέωσης του μηχανικού εξοπλισμού, ο ρυθμός αντικατάστασης εργασιακών λειτουργιών από μηχανικά συστήματα, το είδος προϊόντων στα οποία διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, οι ιστορικές της σχέσεις με την διεθνή και την εγχώρια οικονομία που εξηγούν την ύπαρξη ή όχι σημαντικών εμπορικών συναλλαγών με συγκεκριμένες αγορές,

Οι γεωγραφικές περιοχές με τις οποίες ανταλλάσσει προϊόντα, οι παραδοσιακές κοινωνικές σχέσεις μέσα στους χώρους εργασίας και οι επιπτώσεις τους ως προς τον σχηματισμό αποτελεσματικών μορφών συλλογικής οργάνωσης της εργασίας, το πλαίσιο διαμόρφωσης των εργασιακών σχέσεων, η ποιότητα και την φήμη των προϊόντων.

Στοιχεία σαν τα παραπάνω αποτελούν την διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα σε αντιπαράθεση με την ανταγωνιστικότητα τιμής που αναφέρεται στο ύψος των τιμών με τις οποίες η παραγωγή μιας περιοχής ανταγωνίζεται τα ξένα ή εγχώρια προϊόντα. Βέβαια, τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά επιδρούν και στις τιμές, αλλά όχι μόνον σε αυτές. Διαμορφώνουν μια μεγάλη κλίμακα παραγόντων που επηρεάζουν τις διεθνείς ανταλλαγές της χώρας. Οι παράγοντες της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας μεταβάλλονται ανάλογα με την εποχή και τις

εκάστοτε επικρατούσες οικονομικές συνθήκες. Έτσι, η αυξανόμενη διεθνοποίηση της παραγωγής και η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου έχουν δημιουργήσει νέες συνθήκες ανταγωνισμού και αναδεικνύουν νέους παράγοντες διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.

Σε συνθήκες εντεινόμενης διεθνοποίησης της παραγωγής και χρηματιστικής παγκοσμιοποίησης, δημιουργούνται νέες συνθήκες στην κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής: ορισμένοι από αυτούς αποκτούν μέγιστη κινητικότητα, ενώ ορισμένοι άλλοι παραμένουν αμετακίνητοι, είτε στο εσωτερικό των εθνικών συνόρων, είτε στο εσωτερικό των περιοχών. Οι τεχνολογίες και τα κεφαλαιουχικά αγαθά, αλλά και το χρηματικό κεφάλαιο, μπορούν να πουληθούν σε οποιαδήποτε αγορά και να χρησιμοποιηθούν από οποιοδήποτε εθνικό ή τοπικό παραγωγικό σύστημα. Επίσης, τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα καθιστούν εύκολη την πρόσβαση στην πληροφορία από οποιονδήποτε τόπο του αναπτυγμένου κόσμου, καθώς και την χρήση υπηρεσιών που σχετίζονται με την εμπορία των προϊόντων, την λογιστική και μια σειρά άλλες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (business services).³⁷

Σε αντίθεση με τους συντελεστές παραγωγής υψηλής κινητικότητας, που διατίθενται στις διεθνείς και τις παγκόσμιες αγορές, ορισμένοι άλλοι συντελεστές παραμένουν προσδεμένοι στον εθνικό χώρο ή στον χώρο επιμέρους περιοχών. Πρόκειται κυρίως για τους παράγοντες που σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό, την γεωγραφία της περιοχής, την ιστορία της και το “κοινωνικό της κεφάλαιο”.

Οι παράγοντες που σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό είναι το εκπαιδευτικό και το μορφωτικό επίπεδο, οι δεξιότητες και οι τεχνικές γνώσεις των εργαζομένων, η “εργασιακή τους κουλτούρα”, οι άρρητες

³⁷ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

γνώσεις τους (tacit skills), οι “κοινωνικές τους ικανότητες” (social skills), οι γενικές τους ικανότητες (generic skills) που χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα από την ειδική φύση της εργασίας τους.

Οι παράγοντες που σχετίζονται με την ιστορία αφορούν στις παραδόσεις, στους άτυπους κανόνες στους οποίους υπακούει η οικονομική ζωή της χώρας ή της περιοχής, στην αλληλεγγύη, στην αμοιβαία βοήθεια και στην από κοινού ανάπτυξη και προώθηση ιδεών που χαρακτηρίζει ενίοτε τα τοπικά παραγωγικά δίκτυα, στην ποιότητα ζωής της χώρας ή της περιοχής, στον συνδυασμό θεσμών, κανόνων και πρακτικών που καθιστούν λιγότερο ή περισσότερο δημιουργικές τις οικονομικές δραστηριότητες μιας χώρας.

Οι παράγοντες που σχετίζονται με την γεωγραφία αφορούν στους φυσικούς πόρους και στην γεωγραφική θέση της χώρας, στις υποδομές, στις οικονομίες συγκέντρωσης (agglomeration economies) που προσφέρουν οι πόλεις ή τα εγκατεστημένα δίκτυα επιχειρήσεων. Οι οικονομίες συγκέντρωσης σχετίζονται με τις εξωτερικές οικονομίες που προκύπτουν από την συγκρότηση των επιχειρήσεων μιας περιοχής σε δίκτυα (networks) τοπικά συγκεντρωμένων επιχειρήσεων (clusters) που περιλαμβάνουν μονάδες παραγωγής του ίδιου παραγωγικού κλάδου, υπεργολάβους, προμηθευτές, επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (business services) κ.λπ.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που μπορούν να ευνοήσουν την παραγωγή, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της περιοχής συνιστούν το “τοπικό κεφάλαιο” (territorial capital), το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη καθορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Το “τοπικό κεφάλαιο” είναι το σύνολο των παραγόντων που μπορούν να

προσδώσουν στην περιοχή, όχι μόνον συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.³⁸

4.2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Η ελληνική οικονομία επηρεάζεται και αυτή από τις σημαντικές αλλαγές που γνωρίζουν κατά την τρέχουσα περίοδο τα παραγωγικά συστήματα. Οι κινητήριες δυνάμεις αυτών των αλλαγών είναι η δυνατότητα εισαγωγής της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, η αναδιάρθρωση στη δομή της οικονομίας λόγω των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης, αλλά και η εξέλιξη των αναγκών των καταναλωτών και των πολιτών, που επηρεάζεται από τη διεύρυνση των γνώσεων τους, από τις αυξημένες απαιτήσεις τους σε επίπεδο ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών και από τις αυξημένες απαιτήσεις τους σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος.

Η εισαγωγή της νέας τεχνολογίας στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, δεν επηρεάζει μόνο αποφασιστικά την παραγωγικότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά διευκολύνει και επιταχύνει την κυκλοφορία πληροφοριών και γνώσεων σε ότι αφορά τα παραγωγικά συστήματα και τις σχέσεις παραγωγής και κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών. Η καινοτομία στο επίπεδο των παραγωγικών συστημάτων, τροφοδοτείται τόσο από τις μεταβολές που επιτρέπει η νέα τεχνολογία, όσο και από τη δυνατότητα ταχείας διάδοσης των νέων παραγωγικών

³⁸ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

δυνατοτήτων από τον ένα κλάδο στον άλλο, και από τη μια γεωγραφική περιοχή στην άλλη.

Η οικονομία της γνώσης δεν χαρακτηρίζεται μόνο από την αύξηση του συνολικού επιπέδου των γνώσεων που ενσωματώνεται στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και από το γεγονός ότι η παραγωγική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται κατά τη σημερινή ιστορική περίοδο από τη συνεχή ανανέωση των γνώσεων σχετικά με αυτή τη δραστηριότητα.

Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης χαρακτηρίζεται από την ανακατανομή των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, που διαμορφώνει νέους καταμερισμούς εργασίας, αλλά και νέες δυνατότητες αξιοποίησης σε διάφορες περιοχές των διαθέσιμων παραγωγικών μεθόδων και των δυνατών καινοτομιών.

Το γεγονός ότι η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης πραγματοποιείται υπό την κυριαρχία του χρηματικού κεφαλαίου και των νεοφιλελεύθερων δογμάτων, εμποδίζει τη δημιουργία νέων περιφερειακών και διεθνών ρυθμιστικών μηχανισμών, σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, που απαιτούνται για την ισορροπημένη διαχείριση των μεταβολών που γνωρίζει η παγκόσμια οικονομία. Οι κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί και πολιτικοί αγώνες για τη διαμόρφωση αυτών των ρυθμιστικών μηχανισμών, δεν αναιρούν ότι τα παραγωγικά συστήματα σε επίπεδο εθνικών κρατών και περιφερειών, είναι αναγκασμένα να αναζητήσουν τις νέες δυνατότητες οι οποίες προσφέρει το νέο διεθνές περιβάλλον, να συνδυάσουν την μετάβασή τους στην οικονομία της γνώσης, με την αναβάθμιση των οικονομικών τους στρατηγικών.

Οι νέες σχέσεις που διαμορφώνονται ανάμεσα στα παραγωγικά συστήματα και τον πολίτη ως εργαζόμενο και ως καταναλωτή, είναι μια λιγότερο συζητημένη πλευρά της διαδικασίας μετάβασης στην οικονομία

της γνώσης. Περισσότερο εμφανής είναι η ανάγκη προσαρμογής της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα των προϊόντων και σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος από όλες τις απόψεις, η οποία είναι σε καθοριστικό βαθμό συνάρτηση των μεγαλύτερων γνώσεων των πολιτών και της μεγαλύτερης εμπειρίας τους. Η τάση που διαμορφώνεται δεν αφορά μόνο την πλευρά της κατανάλωσης, αλλά επεκτείνεται και σε ζητήματα επιλογών προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης. Μια λιγότερο εμφανής αλλά υπαρκτή εξέλιξη είναι αυτή της ενεργού εμπλοκής των εργαζομένων στην παραγωγή, σε ζητήματα που αφορούν τις ανάγκες του καταναλωτή και της κοινωνικές ανάγκες. Η εξέλιξη αυτή αναβαθμίζει εκ των πραγμάτων τόσο τις γνώσεις όσο και το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης των εργαζομένων. Διαμορφώνεται έτσι σε πρωτόγνωρο βαθμό ένα πεδίο συνάντησης των επιδιώξεων των πολιτών και των καταναλωτών, με τις επιδιώξεις των εργαζομένων και των παραγωγικών μονάδων ή των μονάδων προσφοράς υπηρεσιών. Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι κυρίαρχες σήμερα αντιλήψεις για την οικονομική και κοινωνική πολιτική, δεν αγνοούν απλώς αυτές τις νέες εξελίξεις, αλλά επιδιώκουν να τις αναστείλουν και να τις ελέγξουν, με αποτέλεσμα ένα υψηλό κόστος για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον.³⁹

Μπορούμε να θεωρήσουμε αποδεδειγμένο ότι η εισαγωγή νέας τεχνολογίας και η μετάβαση σε δραστηριότητες εντάσεως γνώσης, οι οποίες διαμορφώνουν και εισάγουν καινοτομίες, οδηγεί σε πολύ σημαντικές αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας. Η διαπίστωση αυτή, που πριν μερικά χρόνια δεν ήταν δυνατό να διατυπωθεί με σιγουριά, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπό ορισμένες προϋποθέσεις, δημιουργούνται μεγάλα περιθώρια για να αντιμετωπιστούν

³⁹ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

αποτελεσματικά τα ζητήματα της κάλυψης των αναγκών του πληθυσμού, της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποτελεσματικής λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών. Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν τις πολιτικές ενίσχυσης των νέων συστημάτων παραγωγής, τη διαφύλαξη και βελτίωση της προσφοράς δημοσίων αγαθών και κοινωνικών υπηρεσιών και τις πολιτικές αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Ένας σημαντικός σήμερα τρόπος εμφάνισης των νέων παραγωγικών δυνατοτήτων και των νέων δυνατοτήτων αύξησης της παραγωγικότητας της οικονομίας, είναι η ανάπτυξη ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων και τομέων δραστηριοτήτων. Η ένταξη όμως των δραστηριοτήτων αυτών σε ένα θετικό σενάριο για την οικονομία και την κοινωνία, βρίσκεται αντιμέτωπη με την προσέγγιση της ανταγωνιστικότητας που επικεντρώνεται στην αποδοτικότητα του χρηματικού κεφαλαίου και επομένως την κερδοφορία με κάθε μέσο, και κυρίως με την εκμετάλλευση της φτηνής και ανασφαλούς εργασίας, όπως και με την αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των ιδιωτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι αναμφισβήτητα ένα προνομιακό πεδίο για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αύξησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας στο σύνολό της. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι η επιχειρηματικότητα αποτελεί την βασική κινητήρια δύναμη της εξέλιξης προς την οικονομία της γνώσης. Πρόκειται για μια διαδικασία η οποία εμπλέκει το σύνολο των δραστηριοτήτων της οικονομίας και στηρίζεται με πολλαπλούς τρόπους στον αυξημένο ρόλο της ανθρώπινης εργασίας, ειδικότερα δε της εργασίας που παράγει νέες γνώσεις.⁴⁰

⁴⁰ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

4.3 Η ΓΝΩΣΗ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η ανάλυση των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας από την άποψη των σχέσεων εισροών σε τεχνολογία αφενός, και οικονομικών επιδόσεων αφετέρου, είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική σε ότι αφορά την ύπαρξη εμποδίων που δεν επιτρέπουν την αναβάθμιση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας. Το ειδικό τμήμα της μελέτης του ΙΝΕ που επεξεργάστηκε το θέμα αυτό, καταλήγει στα εξής κύρια συμπεράσματα:

Στο μεγαλύτερο μέρος του παραγωγικού τομέα της οικονομίας, η τρίτη συνιστώσα, εκτός κεφαλαίου και εργασίας, που ερμηνεύει την μεταβολή του προϊόντος, η οποία αποδίδεται γενικώς στην εξέλιξη της τεχνολογίας, ευθύνεται για τα τρία τέταρτα περίπου της μεταβολής αυτής. Για το σύνολο της οικονομίας η τρίτη συνιστώσα αφορά το 40% της μεταβολής του προϊόντος. Επομένως, παρά το γεγονός ότι το τεχνολογικό επίπεδο του συνόλου των δραστηριοτήτων παραμένει στάσιμο κατά την περίοδο που εξετάστηκε, η οποιαδήποτε παρέμβαση για την μεταβολή του προϊόντος εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τη δυνατότητα επηρεασμού των λεγόμενων άυλων επενδύσεων, της έρευνας και ανάπτυξης, της εισαγωγής οργανωτικών καινοτομιών, της εκπαίδευσης κλπ.

Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στην ομάδα με υψηλή εξάρτηση από τις άυλες επενδύσεις, είναι κατά κανόνα παραδοσιακές δραστηριότητες του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα. Αυτό σημαίνει ότι η εξάρτηση από αυτές άυλες επενδύσεις είναι πολύ υψηλή ανεξαρτήτως του τεχνολογικού επιπέδου. Η στασιμότητα του τεχνολογικού επιπέδου μπορεί επομένως να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της αδυναμίας να πραγματοποιηθούν οι άυλες επενδύσεις που μπορούν να εξασφαλίσουν την βελτίωση των επιδόσεων. Η σχέση της τελικής

ζήτησης με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης είναι στις περισσότερες δραστηριότητες της οικονομίας αρνητική.

Αυτό σημαίνει ότι η τόνωση της ζήτησης δεν έχει από μόνη της ως αποτέλεσμα την επιτάχυνση της εισροής τεχνολογίας. Πρόκειται για μια σημαντική διαπίστωση που ερμηνεύει σε κάποιο βαθμό την υστέρηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε σχέση με τους ρυθμούς μεγέθυνσης της τελευταίας δεκαετίας, και οδηγεί επίσης στο συμπέρασμα ότι η επιτάχυνση της τεχνολογικής εξέλιξης και της εισροής νέας γνώσης στην παραγωγή, δεν μπορεί να είναι μόνο το προϊόν της δυναμικής της οικονομίας.

Αντίθετα, όλες οι ομαδοποιήσεις επιχειρήσεων εμφανίζουν θετική συσχέτιση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη και των επιδόσεων σε προϊόν και εξαγωγές. Από τη στιγμή επομένως που πραγματοποιούνται τέτοιες δαπάνες, οι οποίες μπορούμε να υποθέσουμε ότι συνοδεύονται από άλλες κατηγορίες άυλων δαπανών στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τέτοιες επιλογές, καταγράφονται θετικά αποτελέσματα για την παραγωγή και την εξωστρέφεια. Έχει ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι τέτοιες θετικές συσχετίσεις εντοπίζονται σε κλάδους που δεν είναι υψηλής τεχνολογίας.⁴¹

Η παραγωγικότητα του κεφαλαίου, που αποτελεί έναν δείκτη χαρακτηριστικό της αποτελεσματικότητας της οργάνωσης των επιχειρήσεων και των άλλων δραστηριοτήτων, παρουσιάζει θετική εξέλιξη μόνο στην ομάδα επιχειρήσεων όπου είναι αρνητικός ο ρυθμός συσσώρευσης παγίου κεφαλαίου. Αντίθετα στις ομάδες επιχειρήσεων όπου είναι αυξητικός ο ρυθμός συσσώρευσης του κεφαλαίου, η παραγωγικότητα του κεφαλαίου μειώνεται σταθερά.

⁴¹ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

Ενώ αυξάνεται η εξάρτηση της παραγωγικής δραστηριότητας από τις άυλες επενδύσεις, η ελληνική οικονομία παραμένει εξαιρετικά σπάταλη σε ότι αφορά τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Κατά την τελευταία δεκαετία ταχείας μεγέθυνσης της οικονομίας, η παραγωγικότητα του κεφαλαίου γνώρισε μια ελαφρά ανάκαμψη, αλλά παραμένει σε χαμηλά ιστορικά επίπεδα σε σχέση με το παρελθόν. Η ιδιαιτερότητα αυτή της ελληνικής οικονομίας, εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τη διαρθρωτική στασιμότητα, η οποία παρατηρείται στο επίπεδο των επιχειρήσεων, που παραμένουν εγκλωβισμένες σε συστήματα οργάνωσης παρωχημένα, αδυνατούν να αναλάβουν καινοτομικές πρωτοβουλίες και συνεχίζουν να εξαρτώνται για την επιβίωσή τους από πολιτικές επιδότησης του παγίου κεφαλαίου.

4.4 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Παρά την υστέρησή της σε ότι αφορά την ανταγωνιστικότητα και παρά την επιβίωση παρωχημένων παραγωγικών συστημάτων, η ελληνική οικονομία εμφανίζει τη διαμόρφωση δραστηριοτήτων που αξιοποιούν τις δυνατότητες της οικονομίας της γνώσης και εντάσσονται με νέους τρόπους στην ευρωπαϊκή και τη διεθνή οικονομία.

Η διαπίστωση αυτή έχει περιγραφεί ως δυϊσμός της οικονομίας, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των παραγωγικών δραστηριοτήτων συνεχίζει να χρησιμοποιεί παλαιές μεθόδους οι οποίες είναι υπεύθυνες για την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας. Ο δυϊσμός αυτός έχει διατηρηθεί, παρά το γεγονός ότι έχει αναγνωριστεί από τις κρατικές πολιτικές η ανάγκη να υποστηριχθούν οι καινοτομικές δραστηριότητες και οι καινοτομικές πρωτοβουλίες των επιχειρηματιών. Οι κρατικές πολιτικές αποδείχθηκαν όμως ανεπαρκείς διότι δεν μπόρεσαν να

ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες μιας μετάβασης της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες.

Η αναζήτηση σε επίπεδο τομέων και κλάδων δραστηριοτήτων όπως και σε επίπεδο επιχειρήσεων, των συνθηκών οι οποίες στηρίζουν τη δημιουργία νέου τύπου παραγωγικών μονάδων, οδηγεί στη διαπίστωση ότι η καινοτομία εξαρτάται από εισροές γνώσης διαφόρων κατηγοριών, οι οποίες είναι το προϊόν δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, στο πλαίσιο ιδιωτικών επιχειρήσεων και σε μεγάλο βαθμό στο πλαίσιο δημόσιου χαρακτήρα θεσμών και οργανισμών. Οι μελέτες σε κλαδικό και τοπικό επίπεδο, οδηγούν στην ανάδειξη των εξής κατηγοριών εισροής νέας γνώσης:

- Ø Εξέλιξη των αγορών και καινοτομίες στα προϊόντα
- Ø Αξιοποίηση της τεχνολογίας της πληροφορικής και των επικοινωνιών
- Ø Καινοτομίες στην οργάνωση και τη δικτύωση
- Ø Καινοτομία, ανθρώπινο δυναμικό, αγορά εργασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πολύ σοβαρό έλλειμμα ανταγωνιστικότητας που εμφανίζει η ελληνική οικονομία και η χρόνια εξάρτησή της από εξωτερικούς πόρους, οφείλονται στην αδυναμία της να ξεπεράσει τα προ-φορντιστικά χαρακτηριστικά του μεταπολεμικού υποδείγματος ανάπτυξης. Την εξάρτηση της συσσώρευσης κεφαλαίου από τη συνεχή μείωση της σχετικής αμοιβής της εργασίας, την αναποτελεσματική διοίκηση στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, την ανεπαρκή συγκρότηση του κοινωνικού κράτους, την γενικευμένη εξάρτηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας από την κρατική επιδότηση, και την εξισορρόπηση των εξωτερικών συναλλαγών χάρη σε εξωτερικούς πόρους.

Πρόκειται για ένα υπόδειγμα ανάπτυξης το οποίο δεν ολοκλήρωσε την συγκρότηση του κοινωνικού προτύπου που χαρακτηρίζει την ευρωπαϊκή μεταπολεμική ανάπτυξη, επιφυλάσσοντας στην αμοιβή της εργασίας και στο κοινωνικό κράτος έναν περιθωριακό ρόλο, από τη σκοπιά, τόσο της κατανομής του εισοδήματος, όσο και της στήριξης της ενεργού ζήτησης.

Η επιδείνωση του προβλήματος της ανταγωνιστικότητας, παρά τους υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης της τελευταίας δεκαετίας, είναι το αποτέλεσμα της διατήρησης και επιδείνωσης των ιστορικών ανισορροπιών του ελληνικού καπιταλισμού, όταν η ένταξη στη λογική της νεο-φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης υποσχόταν να τις εξαλείψει οριστικά. Στις ανισορροπίες αυτές ήρθε μάλιστα να προστεθεί η δημιουργία ενός ελληνικού χρηματιστικού τομέα και η στήριξη με όλα τα

μέσα της κερδοφορίας του σε βάρος του παραγωγικού τομέα της οικονομίας.

Η ανακατανομή του εισοδήματος σε βάρος της μισθωτής εργασίας και προς όφελος ακόμα και των λιγότερο παραγωγικών κερδών, αποτέλεσε και αποτελεί κεντρικό δόγμα της οικονομικής πολιτικής. Η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους και η ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών επιδιώκουν τη συνεχή μεταφορά πόρων και κερδών προς τον ιδιωτικό τομέα.

Το μεγαλύτερο μέρος των ιδιωτικών επιχειρήσεων παραμένει εγκλωβισμένο σε ένα αδιέξοδο από άποψη παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας και αναζητεί επίμονα τις επιδοτήσεις και σε μεγάλο βαθμό την ανοχή απέναντι στην φοροδιαφυγή και την εισφοροδιαφυγή. Η δημόσια εκπαίδευση αποδομείται και απομακρύνεται από κάθε λογική αποτελεσματικότητας, με την δημιουργία πολλαπλών αγορών υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης, με άγνωστη απόδοση. Οι ευρωπαϊκοί πόροι, ακόμη κι όταν χρησιμεύουν για έργα υποδομής δεν ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και τις εξαγωγές, αλλά διευρύνουν την εξάρτηση της οικονομίας από τις εισαγωγές και άρα την εξάρτηση από εξωτερικούς πόρους.⁴²

Η ελληνική οικονομία παρουσιάζει όμως πολλά παραδείγματα επιχειρήσεων και τομέων δραστηριότητας που έχουν επιλέξει την οδό της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, επενδύοντας τα κέρδη τους, εισάγοντας καινοτομίες, αξιοποιώντας τη νέα τεχνολογία και ενσωματώνοντας την εργασία ως πολύτιμο και καλοπληρωμένο παραγωγικό συντελεστή και όχι ως δυσβάστακτο εργατικό κόστος. Η κατανόηση των παραγόντων που συμβάλουν στη διαμόρφωση τέτοιων δραστηριοτήτων, και των επιλογών που μπορούν να κάνουν δυνατή τη

⁴² Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

γενίκευσή τους, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος, ικανού να αξιοποιήσει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας, τις υπαρκτές τεχνολογίες, αλλά και το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει η ελληνική κοινωνία. Αυτό το νέο αναπτυξιακό υποδείγματος, πρέπει να βασιστεί σε ορισμένες νέες στρατηγικές επιλογές:

- Ø Την μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, που σημαίνει ταυτοχρόνως την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντάσεως γνώσης, αλλά και τη διαμόρφωση των συνθηκών για την ανάπτυξη καινοτομιών και την ενσωμάτωσή τους στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών,
- Ø Την ανάπτυξη μιας σύγχρονης κουλτούρας και πρακτικής μάνατζμεντ στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και στον δημόσιο τομέα, ώστε να είναι δυνατή η παραγωγική λειτουργία των επιχειρήσεων και των υπηρεσιών και να μπορούν να προσαρμοστούν οι διοικητικές και οργανωτικές λειτουργίες στις αναγκαίες αλλαγές,
- Ø Τη συγκρότηση ενός κοινωνικού κεφαλαίου συνεργασίας για την επεξεργασία και την υλοποίηση αναπτυξιακών στρατηγικών σε επίπεδο περιφερειών και σε τοπικό επίπεδο,
- Ø Την αναβάθμιση της θέσης της εργασίας, με τη βελτίωση των γνώσεων την αναγνώριση της εμπειρίας και τη διεύρυνση της ευθύνης των εργαζομένων, όπως και με την άσκηση πολιτικών απασχόλησης, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που υποστηρίζουν τις αναπτυξιακές στρατηγικές και προστατεύουν το ανθρώπινο δυναμικό από την ανεργία και την απαξίωση των γνώσεων και δεξιοτήτων του.⁴³

⁴³ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

5.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Έχει αναγνωρισθεί ότι η ιδιωτική επιχείρηση αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο όπου δοκιμάζονται και υλοποιούνται καινοτομίες που παίζουν αποφασιστικό ρόλο για την αύξηση της παραγωγικότητας. Η εμπειρία όμως δείχνει, είτε αυτή είναι άμεση, είτε έχει καταγραφεί στη βιβλιογραφία, ότι το έλλειμμα γνώσεων που εμφανίζουν οι επιχειρήσεις είναι πολύ σημαντικό σε μια περίοδο τεχνολογικών και οργανωτικών αλλαγών, όπως και αλλαγών στις επιθυμίες των καταναλωτών και τις απαιτήσεις των πολιτών.

Ενώ επομένως οι πολιτικές που εντάσσονται στη λογική της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, αποδίδουν στην επιχειρηματικότητα, στην δημιουργία δηλαδή των συνθηκών κερδοφορίας που ευνοούν την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, ένα κεντρικό ρόλο, διαπιστώνεται ότι όλο και περισσότερο η επιτυχημένη υλοποίηση τέτοιων πρωτοβουλιών, είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων και κυρίως πολλών εισροών νέων γνώσεων που παράγονται και προσφέρονται από οντότητες εκτός της επιχείρησης.

Η περιγραφή της σημερινής ιστορικής περιόδου ως τη μετάβαση από τον διευθυντικό στον συλλογικό καπιταλισμό από το φορντιστικό μοντέλο στην οικονομία της γνώσης, οφείλεται στην αναγκαία διαπίστωση ότι η ανανέωση του τρόπου λειτουργίας της οικονομίας, βασίζεται περισσότερο παρά ποτέ όχι μόνο σε εισροές γνώσης που παράγονται εκτός της επιχείρησης, αλλά και σε επιλογές για τα χαρακτηριστικά της παραγωγής που καθορίζονται με κοινωνικά ή περιβαλλοντικά κριτήρια.

Ο καπιταλισμός βασίστηκε σε τεχνολογικές και οργανωτικές επιλογές στο επίπεδο της επιχείρησης που επέτρεψαν την αύξηση της παραγωγικότητας και επομένως την διαθεσιμότητα πόρων που

επέτρεψαν τη διαμόρφωση του κοινωνικού κράτους και των υποδομών που χρειαζόταν η ανάπτυξη. Ο συλλογικός καπιταλισμός, προσφέρει τη δυνατότητα για ένα νέο άλμα της παραγωγικότητας, αλλά μέσω των επιταγών της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας της κοινωνικής συνοχής, οι κοινωνικές επιλογές και οι επιλογές που αφορούν τη φύση και το περιβάλλον, αποτελούν και αυτές εισροές που διαμορφώνουν τα χαρακτηριστικά της οικονομικής δραστηριότητας. Παρά τις σοβαρές εκκρεμότητες που υπάρχουν σε σχέση με τη διαδικασία υλοποίησής της, η Στρατηγική της Λισσαβόνας, εκφράζει την αναγκαία συνύπαρξη των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων, για τη διαμόρφωση της οικονομίας της γνώσης.

Η θέση της εργασίας στο νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα δεν επηρεάζεται μόνο από τις πολιτικές που διαμορφώνουν την ποιότητα του εργατικού δυναμικού το οποίο απασχολούν οι επιχειρήσεις, δηλαδή τόσο την εκπαίδευση και την αναγνώριση των γνώσεών του, όσο και την προστασία των γνώσεων και της εμπειρίας του μέσω του συνόλου των πολιτικών απασχόλησης. Η ένταξη της εργασίας στην παραγωγική δραστηριότητα εμφανίζει νέα χαρακτηριστικά, όπως η βελτίωση των γνώσεων η μεγαλύτερη σημασία της εργασιακής εμπειρίας και η συμμετοχή των εργαζομένων στην υιοθέτηση καινοτομιών, και γενικώς η διεύρυνση των ευθυνών των εργαζομένων. Η ανάδειξη μιας ιστορικής τάσης αναβάθμισης των γνώσεων και των ευθυνών των εργαζομένων στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, δεν γίνεται αναγκαστικά δεκτή από τους εργοδότες, όχι μόνο του ιδιωτικού αλλά και του δημοσίου τομέα.

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και η ανασφάλεια στην αγορά εργασίας, λόγω της διατήρησης παρωχημένων συστημάτων παραγωγής, δημιουργούν σε πολλές επιχειρήσεις την εντύπωση ότι μπορούν να αντισταθμίσουν την αναβάθμιση της θέσης και του ρόλου των

εργαζομένων, μέσω της δημιουργίας επισφαλών και περισσότερο ελεγχόμενων εργασιακών σχέσεων.

Αυτή όμως η αντίσταση των εργοδοτών δεν είναι χωρίς επιπτώσεις για την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των νέων παραγωγικών συστημάτων.⁴⁴

5.3 ΟΙ ΜΙΚΡΟ-ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οι προσαρμογή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες, από τις απόψεις της ποιότητας και των χαρακτηριστικών των προϊόντων, της τεχνολογίας, των μεθόδων οργάνωσης και του ανθρώπινου δυναμικού, αποτελεί το κορυφαίο ζήτημα μιας στρατηγικής για την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Η αποδέσμευση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από την περιθωριακή θέση στη διεθνή αγορά, από την προσκόλληση στη φτηνή εργασία χαμηλής ειδίκευσης και την παραοικονομία, πρέπει να αποτελέσει ένας κύριο στόχο της αναπτυξιακής στρατηγικής. Σε κλάδους υπηρεσιών, μεταποίησης και πρωτογενών δραστηριοτήτων, υπάρχουν δυνατότητες και προοπτικές, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστούν οι κατάλληλες πολιτικές και θα προσανατολιστούν οι ενέργειες στήριξης των επιχειρήσεων προς νέες κατευθύνσεις.

Οι μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις είναι οι κατ' εξοχήν επιχειρήσεις που χρειάζονται υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα των καινοτομιών:

- Χρειάζονται κατά κανόνα να αποκτήσουν συστηματικές γνώσεις σε σχέση με την εξέλιξη σε διεθνές επίπεδο του κλάδου στον οποίο

⁴⁴ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

ανήκουν, των αγορών στις οποίες απευθύνονται και των προϊόντων που παράγονται από ομοειδείς επιχειρήσεις.

- Χρειάζονται επίσης βοήθεια σε ότι αφορά τις δυνατότητές τους να αξιοποιήσουν τη νέα τεχνολογία και να υιοθετήσουν νέες μεθόδους οργάνωσης, ή νέα σχήματα συνεργασιών με άλλες επιχειρήσεις ή με μη επιχειρηματικούς φορείς.
- Δεν μπορούν τέλος να λύσουν από μόνες τους προβλήματα εξεύρεσης του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και κατάρτισης των εργαζομένων που απασχολούν ή προσλαμβάνουν.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, περιέλαβαν με ένα διστακτικό τρόπο την δημιουργία θεσμών και εργαλείων άσκησης πολιτικών που αναγνωρίζουν την ύπαρξη αυτών των αναγκών, αλλά χωρίς να υπάρχει συστηματική φροντίδα για την αποτελεσματικότητά τους:

Ū Το Παρατηρητήριο για τις μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις, ένας θεσμός που αναγνωρίζει την ανάγκη μιας συστηματικής γνώσης σχετικά με την ανάπτυξη αυτών των κατηγοριών επιχειρήσεων, βρίσκεται ακόμη σε εμβρυακή κατάσταση και δεν φαίνεται να υπάρχει ένα συγκροτημένο σχέδιο για τη συγκρότηση και την αξιοποίησή του.

Ū Τα ΚΥΕ και ΚΕΤΑ, που είναι εργαλεία υποστήριξης των επιχειρήσεων και προσφοράς πληροφοριών σε σχέση με ζητήματα τεχνολογίας και ανάπτυξης, βρίσκονται και αυτά στα πρώτα βήματα, και ο βασικός λόγος είναι ότι τόσο οι υπηρεσίες που τα χρηματοδοτούν, όσο και οι φορείς που τα έχουν αναλάβει δεν έχουν σαφές ούτε ολοκληρωμένο σχέδιο σχετικά με τις δραστηριότητές που θα πρέπει να αναλάβουν και το προσωπικό το οποίο χρειάζονται.

Û Τα προγράμματα χρηματοδότησης της εισαγωγής νέας τεχνολογίας, ή της συνεργασίας επιχειρήσεων με τη χρήση νέας τεχνολογίας, περιορίζονται στον τομέα αυτό και δεν συνδυάζονται με την υποστήριξη ευρύτερων σχεδίων εισαγωγής καινοτομιών.

Û Παρά την χρηματοδότηση προγραμμάτων κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων, δεν έχουν βρεθεί αποδοτικοί τρόποι επίλυσης των αναγκών που εμφανίζουν σε αυτό τον τομέα οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, για τις οποίες η αναβάθμιση του προσωπικού αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα.

Για να ολοκληρωθεί η δημιουργία θεσμών και εργαλείων συγκέντρωσης γνώσης και υποστήριξης της καινοτομίας, σχετικά με τις μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις, χρειάζεται να υπάρξουν άμεσα πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση της συστηματικότερης καταγραφής και μελέτης των εξειδικευμένων αναγκών των επιχειρήσεων:

Ø Να ολοκληρωθεί η δημιουργία του Παρατηρητηρίου για τις μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις και να διαμορφωθούν συνεργασίες με πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα για εξειδικευμένες μελέτες τομέων δραστηριότητας.

Ø Να δραστηριοποιηθεί το εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης, με τη δημιουργία περιφερειακών παραρτημάτων του, ώστε να μπορεί να προσφέρει συγκεκριμένες πληροφορίες σε ότι αφορά τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης οι οποίες υποστηρίζουν το εργατικό δυναμικό των μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων.

Ø Να καθιερωθεί η ανεξάρτητη αξιολόγηση από πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα, της αποτελεσματικότητας των επιχειρησιακών προγραμμάτων σε σχέση με αναπτυξιακούς στόχους και στόχους στο επίπεδο της απασχόλησης, ώστε να είναι

δυνατή η προσαρμογή ή αναθεώρηση των προγραμμάτων και των πολιτικών που βρίσκονται σε εξέλιξη.⁴⁵

5.4 ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το βασικό πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζουν οι κρατικές υπηρεσίες είναι ότι δυσκολεύονται να μεταβούν από την εποχή της άσκησης πολιτικής μέσω της παραχώρησης πόρων και προνομίων σε επιχειρήσεις και κατηγορίες επιχειρήσεων, στην εποχή της ποιοτικών και συνδυασμένων παρεμβάσεων για την επίτευξη αναπτυξιακών στόχων. Η διαίωσιση του προβλήματος αυτού δεν οφείλεται κατά κύριο λόγο στη αδράνεια των ίδιων των κρατικών υπηρεσιών, αλλά στην αντίσταση που προβάλλουν οι οικονομικές και κοινωνικές δυνάμεις που έχουν συνδέσει την ύπαρξη και την ισχύ τους με τη διατήρηση του συστήματος των μεμονωμένων δικαιωμάτων σε κρατικούς πόρους.

Η διατήρηση αυτού του συστήματος σε μια περίοδο αύξησης των πόρων που διατίθενται από το κράτος και επέκτασης του φάσματος των παρεμβάσεών του, ευθύνεται για την ενίσχυση των πελατειακών σχέσεων, την επέκταση της διαφθοράς, την έλλειψη οργανωτικού ορθολογισμού στις υπηρεσίες, την έλλειψη αξιολόγησης και την ανεπάρκεια των γνώσεων των υπαλλήλων σε σχέση με τις πολιτικές που εφαρμόζονται. Στα σοβαρά λειτουργικά προβλήματα ορθολογικής λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών περιλαμβάνεται και η συσσώρευση νόμων και ρυθμίσεων, χωρίς την ένταξή τους σε ενιαίες προσεγγίσεις σε σχέση με οικονομική, κοινωνικά ή περιβαλλοντικά ζητήματα.

⁴⁵ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

Για να υπάρξει αλλαγή προσανατολισμού είναι αναγκαίο να αποκτήσουν οι κρατικές υπηρεσίες στόχους σε σχέση με το περιεχόμενο των πολιτικών που υποστηρίζουν, να αποκτήσουν οργανωτικές δομές και ειδικότητες που μπορούν να ανταποκριθούν στην υλοποίηση των στόχων αυτών και να βασιστεί η λειτουργία τους σε περιοδικές ανεξάρτητες αξιολογήσεις, οι οποίες επιτρέπουν αναθεωρήσεις των πολιτικών και των εργαλείων τους. Αυτό δεν μπορεί παρά να είναι το περιεχόμενο ενός μεταρρυθμιστικού προγράμματος για τις δημόσιες υπηρεσίες. Η διαχειριστική προσέγγιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν υπηρεσίες ενώ δεν έχουν ούτε προγραμματικούς στόχους, ούτε τα κατάλληλα μέσα για την υλοποίησή τους, η πίστη στις μαγικές ιδιότητες της επιδείνωση της θέσης των εργαζομένων, ή στις θαυματουργές ικανότητες του διευθυντικού δικαιώματος, αποτελούν δοκιμασμένες απόπειρες που δεν έχουν αποτέλεσμα όταν δεν επιδεινώνουν την αποτελεσματικότητα των κρατικών λειτουργιών.

Στις επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα και στις επιχειρήσεις όπου συμμετέχει το κράτος στο μετοχικό κεφάλαιο, η πολιτική της μεταβίβασης ενός μεγαλύτερου ελέγχου στα ιδιωτικά κεφάλαια έχει πλέον συνδυαστεί με την επιδείνωση των εργασιακών σχέσεων και την υλοποίηση μιας πολιτικής αμοιβών που περιορίζει τα σημερινά επίπεδα. Η αιτιολόγηση αυτού του προσανατολισμού ισχυρίζεται ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων αυτών, αλλά η εξέταση των διαφόρων περιπτώσεων δεν επιβεβαιώνει αυτό τον ισχυρισμό.⁴⁶

Στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων οι οποίες, παρά την πλειοψηφία των δημοσίων κεφαλαίων, έχουν μια μακροχρόνια αναπτυξιακή δυναμική και είναι κερδοφόρες, η ανατροπή του

⁴⁶ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

εργασιακού καθεστώτος και του καθεστώτος των αμοιβών δεν δικαιολογείται, όχι μόνο επειδή δεν εξυπηρετεί κανένα αναπτυξιακό σχέδιο, αλλά και επειδή θα έθετε σε κίνδυνο την οργάνωση της εργασίας και τις ιεραρχίες των ειδικοτήτων, υπονομεύοντας το οποιοδήποτε αναπτυξιακό σχέδιο.

Στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων όπου το κράτος ελέγχει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου και εμφανίζουν ελλείμματα ή λειτουργικά προβλήματα, η επιλογή του συνδυασμού ανατροπή των εργασιακών σχέσεων και ιδιωτικοποίηση, κινδυνεύει να επιδεινώσει τα χρηματοοικονομικά και λειτουργικά προβλήματα, αντί να τα επιλύσει, όπως έχουν δείξει διάσημα παραδείγματα.

Στις περιπτώσεις επιχειρήσεων στις οποίες τα ιδιωτικά κεφάλαια ελέγχουν την πλειοψηφία των μετοχών αλλά συνεχίζουν να υπάρχουν τα εργασιακά καθεστώτα της προηγούμενης περιόδου, η προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων λειτουργίας και ανάπτυξης, μέσω της ανατροπής των εργασιακών καθεστώτων, είναι βεβαιασμένες και θα επιδεινώσουν αναπόφευκτα τα λειτουργικά προβλήματα και τα προβλήματα απόδοσης, παρά τη μείωση του εργατικού κόστους.

Το κοινό χαρακτηριστικό των πρωτοβουλιών που έχουν ως αιχμή του δόρατος την ανατροπή των εργασιακών και μισθολογικών καθεστώτων είναι ότι μεταφέρουν τις προτεραιότητες από τα αναπτυξιακά σχέδια στην επίτευξη βραχυπρόθεσμων επιτυχιών στο επίπεδο της κερδοφορίας, που εκτιμάται ότι μπορούν να επηρεάσουν την αξία της μετοχής. Πρόκειται για την μεταστροφή από μια στρατηγική βασισμένη στην παραγωγική δυναμική, σε μια πολιτική βραχυπρόθεσμης κερδοφορίας χωρίς στρατηγικούς στόχους.⁴⁷

⁴⁷ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

4.5 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου, απαιτεί την υλοποίηση πολιτικών αναβάθμισης της εργασίας και των πολιτικών απασχόλησης. Η αναζήτηση των παραγόντων που μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη παραγωγικών και ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων, αναδεικνύει τα εξής ζητήματα:

- Την ανάγκη καλύτερης προσαρμογής, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, του περιεχομένου των σπουδών σύμφωνα με τις ελλείψεις αλλά και τις προβλεπόμενες ανάγκες σε επαγγέλματα, ειδικότητες, ή εξειδικεύσεις.
- Την ανάγκη λειτουργίας του συστήματος κατάρτισης σύμφωνα με τις ανάγκες της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.
- Την ανάγκη προσαρμογής των πολιτικών απασχόλησης σε αναπτυξιακές στρατηγικές σε κλαδικό ή τοπικό επίπεδο, και στην επιδίωξη της εξάλειψης της αδήλωτης απασχόλησης και των διάφορων μορφών πρόσκαιρης και υποβαθμισμένης εργασίας.
- Την ανάγκη διεύρυνσης του περιεχομένου των σπουδών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των πολιτών και των εργαζομένων να συμμετέχουν ενεργά στις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο κοινωνίας και να επηρεάζουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο παραγωγικών μονάδων.

Είναι επομένως αναγκαίο να ληφθούν αποφάσεις προς τις εξής κατευθύνσεις:

- Να λειτουργήσουν όργανα διαλόγου μεταξύ κρατικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων, και να υποστηριχθεί ο διάλογος

αυτός από μελέτες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

- Να ενεργοποιηθεί το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και να συνδεθεί με περιφερειακά παρατηρητήρια, ώστε να υπάρχει μια συστηματική και αξιόπιστη παρακολούθηση της εξέλιξης της απασχόλησης και των ειδικοτήτων σε εθνικό επίπεδο.
- Να λειτουργήσει το εθνικό συμβούλιο σύνδεσης της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.
- Να αποκεντρωθεί η λειτουργία του ΟΑΕΔ και να προσαρμοστεί στις ανάγκες περιφερειακών αναπτυξιακών στρατηγικών και στο στόχο της συρρίκνωσης της αδήλωτης και της πρόσκαιρης απασχόλησης.
- Οι αντιστάσεις που συναντά η προσαρμογή της λειτουργίας του συστήματος εκπαίδευσης, του συστήματος κατάρτισης και των πολιτικών απασχόλησης σε μια στρατηγική αναβάθμισης της εργασίας, έχουν ενισχυθεί σημαντικά από την στήριξη που παρέχεται από εργοδοτικές οργανώσεις αλλά και από πολιτικά επιτελεία, στην προοπτική της περαιτέρω ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα προσφοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Η ανάπτυξη ενός κερδοφόρου τομέα ιδιωτικών επιχειρήσεων που προσφέρουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες ανταποκρίνεται σε μια ζήτηση για ορισμένες κατηγορίες πτυχίων. Αυτή η συνάντηση προσφοράς και ζήτησης, δεν ταυτίζεται με την προσφορά και ζήτησης ειδικοτήτων στην αγορά εργασίας, ούτε αναπτύσσει μηχανισμούς που μπορούν να καλύψουν το σύνολο των αναγκών για ειδικότητες. Η καλύτερη απόδειξη αυτής της ανεπάρκειας του ιδιωτικού εκπαιδευτικού τομέα, είναι η αδυναμία της δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας ιδιωτικής τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, να καλύψει τόσο από ποσοτική, όσο

και από ποιοτική άποψη τις ανάγκες για ειδικότητες, που διαπιστώνονται στους σημαντικούς κλάδους της οικονομίας.⁴⁸

4.6 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Οι διαπιστωμένες δυνατότητες ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων, που είτε είναι νέες για την περιφέρεια, είτε προέρχονται από την αναδιοργάνωση υπαρκτών δραστηριοτήτων, πρέπει να ενταχθούν σε περιφερειακές στρατηγικές οι οποίες όχι μόνο θέτουν στόχους για την οικονομία και την απασχόληση, αλλά εξασφαλίζουν και τα μέσα για την πραγματοποίηση της μετάβασης σε μια νέα περιφερειακή οικονομία. Οι στρατηγικές αυτές δεν αρκεί να θέσουν στόχους για τους κλάδους και τομείς της περιφερειακής οικονομίας, αλλά χρειάζεται να κάνουν το ίδιο για τα χαρακτηριστικά των νέων επιχειρήσεων, την αναγκαία υποδομή και τις αναγκαίες κοινωνικές υπηρεσίες, όπως και τις λειτουργίες των υπηρεσιών απασχόλησης και παρέμβασης στην αγορά εργασίας.

Το νέο μοντέλο ανάπτυξης προϋποθέτει την ικανότητα των υπηρεσιών και φορέων της περιφέρειας να ανταποκριθούν στις εξής ανάγκες:

- Να διαμορφωθούν Περιφερειακές Αναπτυξιακές Αρχές, στις οποίες συμμετέχουν όλες οι υπηρεσίες και φορείς, και αποτελούν όργανα τα οποία αποφασίζουν για τους στόχους και τα μέσα της αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Να αξιοποιηθούν πανεπιστημιακοί και ερευνητικοί φορείς για την παρουσίαση μελετών που αφορούν τους αναπτυξιακούς στόχους

⁴⁸ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

και τα χαρακτηριστικά των νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά και για αξιολόγηση των πολιτικών που υλοποιούνται.

- Να δημιουργηθούν Παρατηρητήρια Απασχόλησης για τη συστηματική καταγραφή των εξελίξεων στην περιφερειακή αγορά εργασίας και των αναγκών σε ειδικότητες και επαγγέλματα.
- Να προσδιοριστούν στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής οι παρεμβάσεις των φορέων υποστήριξης των επιχειρήσεων, ειδικότερα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ώστε να γίνεται δυνατή η ανταπόκρισή τους στις νέες τεχνολογικές και οργανωτικές ανάγκες, όπως και στις νέες αγορές.
- Να προσαρμοστούν οι πολιτικές απασχόλησης-κατάρτιση, επιδοτήσεις θέσεων εργασίας, σύζευξη προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, επιδότηση των ανέργων- στις ανάγκες των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αναπτυξιακής στρατηγικής.⁴⁹

⁴⁹ Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προάγει ενεργά την αποτελεσματικότητα της βοήθειας. Καταβάλλει προσπάθειες για την παροχή ποιοτικής βοήθειας με έμφαση στην επίτευξη αποτελεσμάτων σε τρία επίπεδα: σε επίπεδο μεμονωμένου χορηγού, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης εναρμονίζοντας τις προσεγγίσεις με τα κράτη μέλη και σε διεθνές επίπεδο μέσω της συμμετοχής στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

Η εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας είναι ο κύριος στόχος των δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει τις χώρες εταίρους της στις προσπάθειές τους να βελτιώσουν την παραγωγή τροφίμων, την πρόσβαση σε τρόφιμα και την διατροφή, καθώς και να παράσχουν βασικές υπηρεσίες όπως είναι το νερό ή η ενέργεια. Η προώθηση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας, δίκαιης και παραγωγικής απασχόλησης για όλους και μηχανισμών κοινωνικής προστασίας είναι επίσης σημαντική για την εξάλειψη της φτώχειας.

Η Επιτροπή στοχεύει επίσης στη δημιουργία θέσεων εργασίας και εισοδήματος μέσω της προώθησης των επενδύσεων, του εμπορίου και της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα. Μέσω της ενίσχυσης των εργασιακών προτύπων, της παροχής επαγγελματικής κατάρτισης και της βελτίωσης των μέτρων ασφαλείας και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, τόσο σε επίσημο όσο και σε ανεπίσημο επίπεδο, περισσότεροι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε αξιοπρεπή εργασία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει την εκπαίδευση σε περισσότερες από 100 χώρες παγκοσμίως. Επικεντρώνεται στη βασική εκπαίδευση ως το θεμέλιο για την περαιτέρω μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων με μια ισορροπημένη προσέγγιση σε ολόκληρο τον τομέα της

εκπαίδευσης, θέτοντας ως προτεραιότητες την καθολική πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το δικαίωμα της εκπαίδευσης για τα κορίτσια και τις πιο ευάλωτες ομάδες και την βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Πέρα από την ανέγερση σχολείων και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, η Επιτροπή ενισχύει και τις δυνατότητες των υπουργείων παιδείας όσον αφορά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των εκπαιδευτικών τους πολιτικών. Βασικό εργαλείο αποτελεί η διαχείριση της εκπαίδευσης και τα συστήματα πληροφορικής, καθώς συμβάλλουν στη μείωση των γεωγραφικών ανισοτήτων και των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων. Στις περιπτώσεις που τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση σε σχολεία, η Επιτροπή υποστηρίζει την άτυπη εκπαίδευση.

Η ισότητα των φύλων είναι θεμελιώδης για την μείωση της φτώχειας. Σχετίζεται με την πολιτική εξουσία και την πρόσβαση στην απασχόληση, στις κοινωνικές υπηρεσίες και σε βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Για αυτό και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενσωματώνει τα ζητήματα ισότητας σε όλες τις πτυχές των αναπτυξιακών προγραμμάτων. Στόχος είναι η εξασφάλιση ίσης πρόσβασης και ελέγχου των πόρων, καθώς και ίσων ευκαιριών στον πολιτικό και την οικονομικό τομέα. Στις δράσεις στον τομέα της ισότητας συμπεριλαμβάνονται η ενίσχυση της νομοθεσίας για την ισότητα των φύλων, η διασφάλιση της ενσωμάτωσης των ζητημάτων ισότητας στην κυβερνητική στρατηγική, και καλύτερη εκπαίδευση, τόσο για τα κορίτσια όσο και για τα αγόρια. Όσον αφορά πιο συγκεκριμένα μέτρα, οι δράσεις καταπολεμούν τη βία κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, του ακρωτηριασμού των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων και της εμπορίας ανθρώπων. Δίνεται επίσης έμφαση στην ισότητα ανδρών και γυναικών κατά τις ειρηνευτικές διαδικασίες και τις διαδικασίες ανοικοδόμησης.

Η οικονομική ανάπτυξη δεν πρέπει να ζημιώνει το περιβάλλον και για τον λόγο αυτό ο παράγοντας περιβάλλον συμπεριλαμβάνεται σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει επίσης ειδικά προγράμματα που αντιμετωπίζουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης. Η πρόσβαση σε ασφαλές νερό, αποχέτευση και υγιεινή αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση της υγείας και ευρύτερη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Η Επιτροπή συνεργάζεται με χώρες εταίρους για να διασφαλίσει ότι λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες όλων των ανθρώπων για υδροδότηση και αποχέτευση. Γνωρίζοντας ότι η έλλειψη πόρων μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις, η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης τη συνεργασία μεταξύ χωρών για την κοινή χρήση των πόρων. Τα προγράμματα ύδρευσης και αποχέτευσης, τα οποία συμβάλλουν στη δημιουργία υποδομών για συστήματα πόσιμου νερού και αποχέτευσης και παρέχουν βασικές υπηρεσίες υγιεινής, απορροφούν περίπου 400 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο.

Στον τομέα της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων, η Επιτροπή επικεντρώνεται στην προστασία ευάλωτων ειδών, περιοχών ή οικοσυστημάτων και στην πρόληψη της αποψίλωσης των δασών. Ξεκινώντας από τοπικό επίπεδο, τα έργα επικεντρώνονται στη διαχείριση των αποβλήτων, στην ανανεώσιμη ενέργεια, στη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, στην αλιεία, στην ερημοποίηση, στη βιώσιμη χρήση της γης και στη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή.

Η Βοήθεια για το Εμπόριο είναι σχεδιασμένη ώστε να βοηθά τις αναπτυσσόμενες χώρες να εξάγουν τα προϊόντα τους σε περιφερειακές και διεθνείς αγορές, αποφέροντας έσοδα για την υποστήριξη της ανάπτυξης.

Όσον αφορά τις μεταφορές, όταν αυτές είναι αποτελεσματικές και αξιόπιστες, διευκολύνουν την οικονομική ανάπτυξη και συμβάλλουν στη μείωση της φτώχειας. Για αυτό η υποστήριξη των εθνικών πολιτικών για

τις μεταφορές ήταν πάντοτε στόχος της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Επιτροπή θεωρεί σημαντικότερη από όλα την ανοικοδόμηση και συντήρηση των βασικών μεταφορικών υποδομών, οι οποίες είναι θεμελιώδεις για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, την περιφερειακή ολοκλήρωση με γειτονικές χώρες και την εθνική ασφάλεια.⁵⁰

⁵⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010). «Η συμβολή της ΕΕ στην υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας».
<http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/549-560%20Sartzetakis%202014.pdf>
http://www.eliamep.gr/old/eliamep/content/home/media/opinions/2007/alternative_growth_model/el/index.html

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010). «Η συμβολή της ΕΕ στην υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας».

Ινστιτούτο Εργασίας, (2006). «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Τριμηνιαίο περιοδικό

Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020».

Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, (Απρίλιος 2012). «1^η Εγκύκλιος σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014-2020».

Πρόσβαση και από τον διαδικτυακό ιστό

http://www.espa.gr/elibrary/12_1st_Egkyklios_sxediasmou2014_20.pdf

<http://www.liee-ntua.gr/wp->

[content/uploads/2013/12/Press_17_12_2013_tsak_final.pdf](http://www.liee-ntua.gr/wp-content/uploads/2013/12/Press_17_12_2013_tsak_final.pdf)

http://www.polity.gr/index.php?ID=iLRXY7nZIIW1Vvp9&Rec_ID=122

<http://kafousias.teimes.gr/grgrowth.pdf>

http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r13015_el.htm

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52007DC0545>

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13002_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/index_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/dv0014_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/114172_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r12524_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13005_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/r13006_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/128015_el.htm

<http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/549-560%20Sartzetakis%202014.pdf>

http://www.eliamep.gr/old/eliamep/content/home/media/opinions/2007/alternative_growth_model/el/index.html